sausis/january 1976 1

Laiškai lietuviams

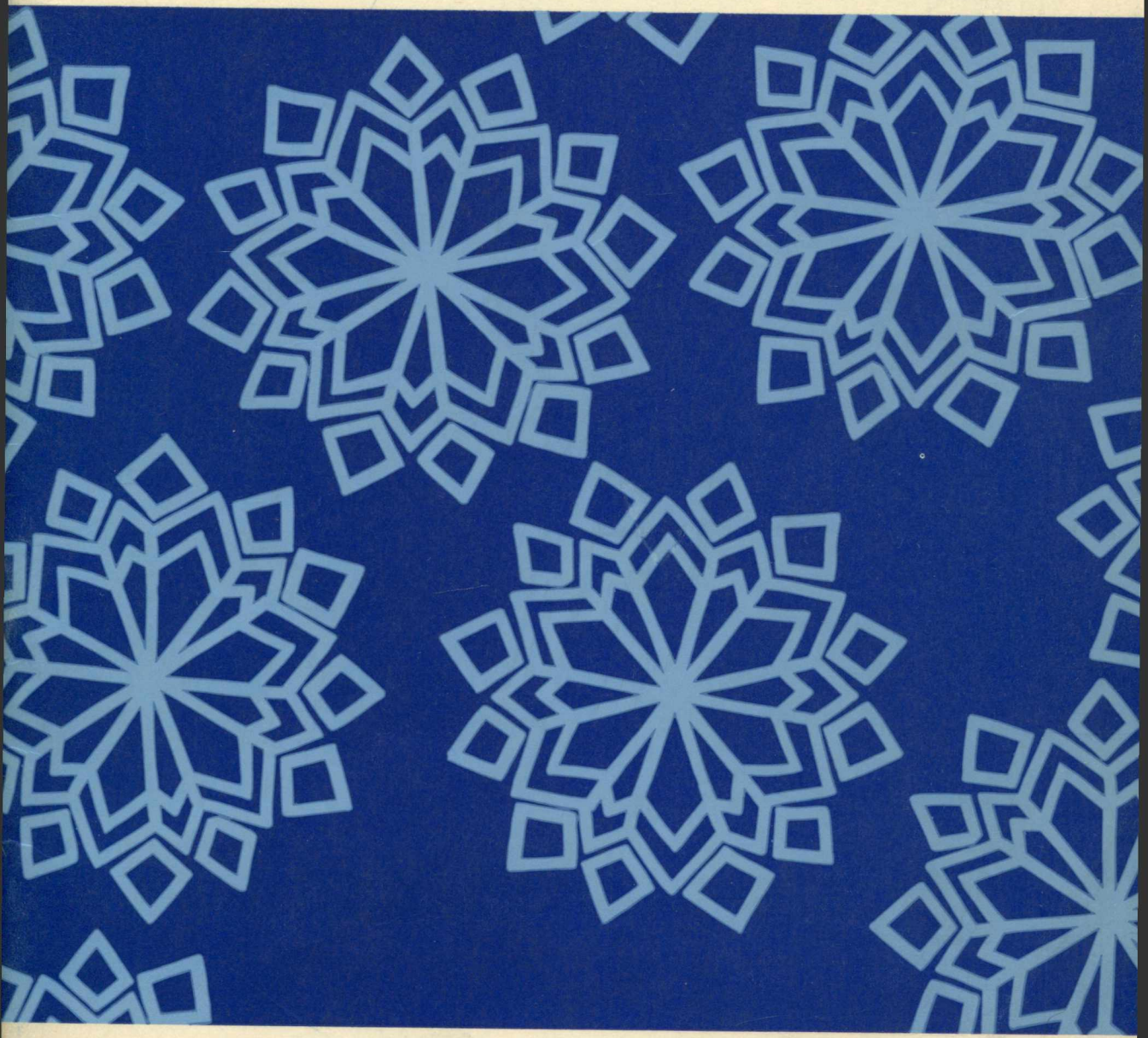

ŽMONIJOS ALKIS	1	Juozas Vaišnys, S.J.
EILĖRAŠČIAI	4	Ona Mikailaitė
DAUGIAU PAGARBOS GYVIEMS IR MIRUSIEMS	5	D. Bindokienė
BLAISE PASCAL	6	J. Venckus, S.J.
DANGUOLĖ STONČIŪTĖ	9	V. Keblys ir E. Pakštaitė
ISTORINĖS ĮVAIRYBĖS APIE LIETUVOS ŽMONES	11	Juozas Prunskis
PAVERGTOSIOS LIETUVOS JAUNIMO RELIGINIS NUSITEIKIMAS	13	Loreta Stončiūtė
VAIKŲ AUKLĖJIMO PROBLEMOS	20	Bertrand Russell
ŠEIMOS KRIZĖS IR VAIKAI	23	A. Protas
TĖVYNĖJE	25	D. ir G. Vakariai
KALBA	29	J. Vaišnys, S.J.
FILMAI	31	J. Prunskis
GYVYBĖS ELIKSYRAS	33	Julija Cijūnėlienė
TRUMPAI IŠ VISUR	34	J. Pr.

Šis "Laiškų Lietuviams" numeris iliustruotas Danguolės Stončiūtės grafikos darbų nuotraukomis.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (Letters to Lithuanians). Published monthly except July and August, when bi-monthly, by the Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Yearly subscription $6.00, single copy 60 cents. Second class postage paid at Chicago, Illinois, and additional mailing office.

religinės ir tautinės kultūros žurnalas
sausis/january 1976 volume XXVII no. 1

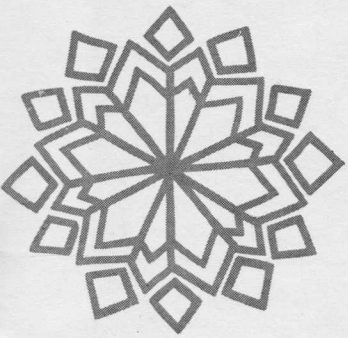

Laiškai lietuviams

ŽMONIJOS ALKIS

JUOZAS VAIŠNYS, S.J.

Šiais metais nuo rugpiūčio mėn. 1 iki 8 d. Filadelfijoje bus 41-asis Tarptautinis Eucharistinis Kongresas. Ruošiantis šiam kongresui, jo vykdomasis sekretorius kun. W. J. Conway paprašė arkivyskupą Fulton J. Sheen patarimo, kokią pagrindinę temą reikėtų šiam kongresui parinkti. Arkivyskupas, pažvelgęs į kun. Conway, paklausė: "Ar jūs niekad nepagalvojote, kiek yra alkanų žmonių pasaulyje? Daugelio kūnai alksta maisto, o sielos — Dievo". Čia ir gimė kongreso tema: "Eucharistija ir žmonijos alkis".

Eucharistiniai kongresai tai yra katalikų dvasininkų ir pasauliečių suvažiavimai pagarbinti Švenč. Sakramentui ir pakelti krikščioniškajai dvasiai. Tokių kongresų idėja kilo Prancūzijoje. Pirmasis Eucharistinis kongresas buvo suruoštas 1874 m. Avignone. Paskui buvo kongresai ruošiami įvairiose šalyse ir įvairiuose kontinentuose, norint šią idėją paskleisti po visą pasaulį.

Amerikoje jau yra buvęs vienas Eucharistinis kongresas. Jis įvyko 1926 m. Čikagoje (Mundelein). Jame dalyvavo nemaža ir lietuvių. Po to ir kituose kongresuose jau lietuviai aktyviai dalyvavo: 1928 m. Sidney, 1930 m. Kartaginoje, 1932 m. Dubline, 1934 m. Buenos Aires, 1936 m. Maniloje, 1938 m. Budapešte, 1952 m. Barcelonoje, ir 1955 m. Rio de Janeiro. Tarptautinių Eucharistinių kongresų komitete daug metų Lietuvai atstovavo vysk. P. Būčys, o vėliau prel. A. Grigaitis.

Greta tarptautinių kongresų, įvairiose šalyse yra ruošiami tautiniai ir kitokie lokaliniai eucharistiniai kongresai. Lietuvos tautinis Eucharistinis kongresas buvo 1934 m. Kaune. Jame dalyvavo Lietuvos vyskupai, valstybės prezidentas, ministeriai, kiti valdžios atstovai ir minios žmonių iš visos Lietuvos. Kiti eucharistiniai kongresai buvo suruošti Panevėžyje (jaunimo) 1928 m., o bendras 1933 m., Vilkaviškyje 1931 m., Kaišiadoryse 1931 m., Telšiuose 1931

Danguolė Stončiūtė **Ofortas — 1975**

m., Šiauliuose 1932 m., Švėkšnoje 1933 m., Marijampolėje 1935 m., Kretingoje 1936 m., Kėdainiuose 1937 m., taip pat 1937 m. buvo suruoštas tik vyrų eucharistinis kongresas Panevėžy. Aišku, Lietuvą užėmus komunistams, apie eucharistinius kongresus negali būti nė kalbos.

Eucharistiniuose kongresuose daug laiko yra skiriama įvairioms pamaldoms, iškilmingoms procesijoms, paskaitoms, pasitarimams, religinio turinio parodoms. Visų įvykių centre būna Eucharistija. Visos paskaitos, pamokslai, pasitarimai turi žmonėms padėti geriau suprasti Eucharistijos prasmę, padidinti jų pamaldumą, suintensyvinti religinį gyvenimą. Žodžiu — žmones patraukti arčiau prie Dievo. Tai yra lyg kokios didžiosios, nepaprastos rekolekcijos, žmonių dvasinis atsinaujinimas. Tad galima sakyti, kad kiekvieno eucharistinio kongreso tema yra žmonijos dvasinis alkis. Kiekviename eucharistiniame kongrese ypatingai pabrėžiama, kad tą dvasinį alkį galima numalšinti dvasiniu maistu — Eucharistija. Tačiau šių metų kongrese toji alkio tema dar praplečiama — daug dėmesio bus kreipiama ir į medžiaginį alkį. Juk trečdalis visos žmonijos šiandien kenčia alkį ir miršta badu. Kiti, nors turi pakankamai gėrybių, nors krūvas maisto išmeta į šiukšlynus, bet kenčia dvasinį alkį ir skurdą. Jie nepažįsta tikrojo Dievo, jiems Dievas yra miręs.

Tad tokia dabar yra žmonijos padėtis, užtat ir šio kongreso uždavinys labai rimtas, atsakingas. Ne tik amerikiečiai, bet ir viso pasaulio tikintieji jam ruošiasi. Tą didelę atsakomybę už savo alkstančius brolius ir seses turime jausti visi. Jeigu mes patys per daug ir nejaučiame nei medžiaginio, nei dvasinio alkio, tai negalime ramiai ir abejingai žiūrėti į alkstančius, negalime sakyti, kad tai ne mūsų reikalas. Juk tik brolžudys Kainas sakė: "Ar aš esu savo brolio sargas?"

Rugpiūčio mėn. 3 d., antradienis, bus pavadinta "kenčiančios žmonijos diena". Šią dieną apie žmonijos kančias, skurdą ir alkį kalbės motina Teresė, Artimo meilės misijonierių steigėja, kuri jau beveik 30 metų darbuojasi tarp Kalkutos badą kenčiančių vargšų. Savo karitatyvine veikla ji yra atkreipusi į save beveik viso pasaulio dėmesį, yra apdovanota įvairiais medaliais, garbės ženklais ir buvo pristatyta net Nobelio taikos premijai. Ji, be abejo, papasakos jaudinančių scenų iš savo veiklos. Tai kandidatė į šventąsias, tai tikros artimo meilės pavyzdys.

Mūsų laisvės netekusioje tėvynėje medžiaginio bado gal jau ir nėra, tačiau ten visi kenčia baisų dvasinį alkį. Komunistai su fanatišku įnirtimu kovoja prieš religiją, stengdamiesi visiškai išrauti tikėjimą iš lietuvių širdžių. Mums tai labai gerai žinoma iš gaunamų kronikų. Iš ten vargu kas galės atvažiuoti į eucharistinį kongresą, užtat mes turėsime būti jų atstovai.

Šiame kongrese lietuviai rengiasi labai gausiai dalyvauti ir visokiais galimais būdais skelbti pasauliui apie komunistų pastangas dvasiniu badu numarinti mūsų tautą. Filadelfijoje jau dirba lietuvių sekcijos komitetas, ruošdamas kongreso programą. Komitetui talkina Lietuvių Kunigų Vienybė, o jį globoja vysk. Vincentas Brizgys. Be abejo, ir čia būtinai reikia susidurti su lėšų klausimu. Norint ką nors suorganizuoti, be dolerio nieko nepadarysi. Juk reikia įvairių leidinių, brošiūrų ir kitokių spaudinių, kuriais galėtume supažindinti iš viso pasaulio į kongresą suplaukusius dalyvius su mūsų tautos kančiomis ir teise į laisvą gyvenimą. Komitetas jau yra užsibrėžęs tam tikrus planus, kuriems įvykdyti reikės apie 75.000 dolerių. Rengiamasi anglų kalba išspausdinti Lietuvių Bažnyčios Kronikas, nes tai iškalbingiausi ir konkrečiausi įrodymai, kaip ten kovojama prieš tikėjimą ir kaip mūsų tautiečiai, nebijodami jokių bausmių, jo laikosi ir jį saugoja.

Kongrese maldomis prašysime Aukščiausiojo palaimos savo tėvynei, bet neturime užmiršti, kad reikalingos ir materialinės priemonės. Aukas šiam tikslui galima siųsti komitetui šiuo adresu: St. Andrew's Church, 1913 Wallace St., Philadelphia, Pa. 19130. Čekius rašyti: Lithuanian Committee for Eucharistic Congress.

Ona Mikailaitė

PRANAŠYSTĖ

Tik Tu,
tik Tu, Dieve,
iš vijoklių
stulpus statai —
jie rausta,
nujausdami
rytojaus vėtrą...

VORATINKLIAI

Jūsų kūrybos, vorai,
recenzijos nevertina.
Parodose kertes jums skiria.
Neraudokit.
Kai rasa ir saulė
jūsų darbą pavers
ekstaze,
kas jums galvoj...

PO AUDROS

Kai pažvelgiu į jūsų tylą, gluosniai,
širdį veria.
Štai jūs —
aplaužyti, apiplėšti, suniekinti,
plikom žaizdom
į dangų žiūrit
ir nešaukiat
greitosios pagalbos.

NUBUDIMAS

Kaip tigras
balta žemė, juodais lopais išberta,
staiga nubudinta pašoks
ir žalių akių laukiniu žvilgsniu
užburs ir sodus, ir laukus, ir mus,
romantiškai dūsaujančius
pavasario.

NELIŪDĖKIME!

Kas sakė,
kad atsisveikinimai
turi būt liūdni ir niūrūs?
Ogi štai — Ruduo išeina
spalvotų skarelių klegesy
ir dar nusilenkia,
nulipdamas nuo scenos...

PAGUODA

Kreiva pušaitė
japoniškam peisaže
man ošia ir dabar,
keturkampėje kasdienybėj
lapkritį sutinkant.
purvinais batais atkaukšiantį
į mano trobelės slenkstį.

IŠVAKARĖS

Trapios nendrės,
smilgos,
stagarai
man širdį guodžia.
Siūbuojame visi kartu,
vėjuj visi mes lygūs.
Tuo gležnumu didžiuojamės:
argi ne mums paskirta
šio svieto karaliūnams
primint kaskart artėjančios žiemos naktis?...

PAVAKARĖ

Skaudžių skaudžiausias daiktas iš visų
yra šviesa,
kuri staiga
it degtuku įžiebia mišką
ir lygiai taip staiga
ji užpučia,
atkišdama atžagaria ranka
nepakeliamą
pilkumą.

POILSIS

Vakaras saulelei palengva
užspaudžia akis.
Šešėliuose
miega šešėlių šešėliai —
naktis.
Ak, kaip gera
drauge su medžiais,
drauge su žolynais
valandėlei ištrūkti nuo saulės motulės,
per kiaurą dieną kamantinėjusios,
ir pasislėpti po tėvuko juoda skranda,
dūmais ir žemėm pakvipusia.

DAUGIAU PAGARBOS GYVIESIEMS IR MIRUSIESIEMS

D. BINDOKIENĖ

Mirė žmogus — lietuvis. Nuliūdusi šeima praneša artimiesiems, mirtį paskelbia radijas, spauda. Tie, kurie žmogų pažinojo, ir net tie, kurie niekada apie jį girdėję nebuvo, atsidūsta, palinguoja galvomis — ką gi, gaila, vėl mūsų gretos praretėjo... Skubama pareikšti užuojautą laikraštyje, susirenkama laidotuvių koplyčioje. Čia ir prasideda kažkoks makabriškas cirkas...

Lietuviškuosius laidotuvių papročius suformavo ilgi amžiai — sena, tvirtų tradicijų tauta. Juose atsispindi pagonybės liekanos, perdažytos krikščioniškomis spalvomis, ir paties lietuvio būdo, pasaulėžiūros, dvasinio nusiteikimo ypatybės. Įsigalėjus miestietiškoms madoms, kito ir laidotuvių papročiai. Tebekinta jie ir dabar okupuotoje Lietuvoje. Bet ne apie tai norisi šį kartą kalbėti.

Atklydę į Ameriką, išeiviai rado graborius, balzamavimus, minkštasuoles pritamsintas koplyčias, kuriose mirusysis išstatomas tarytum kokioje parodoje, o jo šeima pasodinama priešais, kur, skausme sustingusi, turi ištūnėti tam tikrą dienų skaičių. Į tokias laidotuvių tradicijas naujieji ateiviai įpynė tik sau būdingo elemento ir tuo būdu susiformavo naujoviški lietuviškų laidotuvių papročiai. Šie papročiai dažnai yra ne tik nukrikščioninti, bet turi nemažai barbariškų priemaišų.

Prieš keletą metų parašytoje N. Jankutės novelėje "Budynės" ryškiai pavaizduojama, kas vyksta laidotuvių koplyčioje iki pagaliau mirusiojo palaikai išvežami į paskutinio poilsio vietą. Daug žodžių buvo pasakyta ir parašyta prieš pakeitimus kapinėse, kai vietinė administracija neleido senoviniu būdu nuvežti karsto prie duobės, o jį reikėjo palikti specialioje koplyčioje. Tačiau niekas neprotestuoja prieš tai, kas dedasi laidotuvių koplyčiose, į ką paverčiame budynes; o apie tai kalbėti ir rašyti tikrai reikėtų. Tuo labiau, kad mūsų vyresnioji karta, mūsų visuomenininkai, kūrėjai ir kiti mums svarbūs lietuviai ima sparčiai artėti į senatvės amžių. Taigi apsilankykime visi drauge įsivaizduojamoje laidotuvių koplyčioje.

Liūdesio suspausta šeima ir tas, kuris guli išpuoštame karste, čia pasidaro tarytum antraeilės svarbos dalykai. Nežiūrint, kad lankytojai trumpai kluptelia prie karsto, pareiškia šeimai užuojautą (o geras procentas ir to nepadaro), netrukus susirandami draugai, sudaromi smagaus pokalbio būreliai. Koplyčia ūžia, tiesiog klegėte klega. Nuskamba net juoko bangos. Iš koridoriaus veržiasi į vidų cigarečių dūmų kamuoliai, sumišę su dar garsesniu triukšmu. Apsilankymas koplyčioje pasidaro beveik pramoga, pasižmonėjimas. Teko išgirsti vieną būrelį, kuris išsiskirstydamas linksmai šūktelėjo: "Iki pasimatymo kitose laidotuvėse!" Jeigu ne kryžius virš karsto, niekas net nepagalvotų, kad čia susirinkę krikščionys atiduoti paskutinės pagarbos amžinybėn iškeliavusiajam. Kartais parapija atsiunčia kunigą, kuris sumurma poterių virtinėlę ir vėl skubiai išsprunka iš koplyčios. Žmonės mechaniškai kartoja maldos žodžius ir tarytum laukia, kada maldelės užsibaigs. Daug įdomiau, kiek kainavo karstas, keli vainikai pastatyti ir kaip nugrimuotas velionis. Žinoma, nereikia pamiršti ir šeimos — kažin kodėl žmona ir vaikai neverkia, negrąžo rankų, dar ir atrodo neblogai... Tur būt, nedaug meilės mirusiam turėjo...

Jeigu mirusysis buvo kuo nors žymus — visuomenininkas, kūrėjas, politikas — tada jau kita kalba. Koplyčioje suruošiamas renginys, vadinamas "Atsisveikinimo" vardu. Kiek to renginio programoje dalyvių, priklauso, kiek gerai žinomas buvo velionis. Pagrindinė programos dalis — kalbėtojai, o jų tema — velionio nuopelnai. Jeigu kam

gali kilti mintis, kad graudūs žodžiai prie karsto išreiškia pagarbą ir meilę mirusiajam, tai netiesa. Penki, dešimt, penkiolika (o yra buvę ir daugiau) oratorių koplyčioje, kiekvienas lenktyniaudamas gražbylyste ir stengdamasis parodyti, kokia nuostolinga ši mirtis jam ir jo atstovaujamai organizacijai, tik primena senovės lietuvių verkėjas, kurios už tam tikrą kainą priverkdavo tam tikrą kiekį ašarų ir privirkdydavo mirusiojo šeimą bei artimuosius. Gražu, kai mirusieji prisimenami, jų nuopelnai iškeliami, bet ar tai būtinai reikia atlikti prie karsto? Kodėl tos kalbos, deklamacijos, raudos ir dirbtinis graudinimas neperkeliamas į kitą patalpą, sakykim, savaitei po laidotuvių praėjus? Tada ir šeima bus kiek ramesnė, ir kalbėtojai galės lengviau vadovautis faktais ar protu, bet ne emocijomis. Tie patys draugai, bičiuliai ir pažįstami galėtų susirinkti ir į tokią kultūringą akademiją. Kad tai visai įvykdoma, reikia pastebėti, kad Čikagoje, vienam žinomam aktoriui mirus, tokia akademija buvo labai gražiai suruošta.

Teko kartą dalyvauti laidotuvėse, kur tikrai buvo jaučiama krikščioniška pagarba mirusiam, jo šeimai, be jokio pigaus švaistymosi emocijomis. Kunigas skaitė Šv. Rašto ištraukas, visi kalbėjo maldas, sugiedojo porą giesmių. Žmonės sėdėjo susikaupę, laikėsi pagarbiai. Visiems ir be žodžių srauto buvo aišku, kad karste gulinčioji motina buvo brangi pasilikusiems. Tik pažvelgus į gražią šeimą, susibūrusią prie karsto, visi galėjo matyti, kad ta motina savo paskirtį buvo atlikusi rūpestingai, o ramūs kunigo žodžiai, vargonų muzika ir giesmės reiškė gyviesiems užuojautą ne kurios nors organizacjos, bet paties Dievo vardu.

Kaip būtų gražu, kad į laidotuvių koplyčią grįžtų rimtis ir krikščioniški papročiai, o žodingi atsisveikinimai ir mirusiojo paminėjimai, jo kūrybos ar veiklos išaukštinimas būtų atlikta po laidotuvių, praėjus savaitei, mėnesiui, ar kitam laiko tarpui. Tuo parodytume kur kas didesnę pagarbą ir mirusiajam, ir jo šeimai, ir darbui, kuriam, gyvas būdamas, jis skyrė savo jėgas.

BLAISE PASCAL (1623-1662)

J. VENCKUS, S.J.

Blaise (Blažiejus) Pascal gyveno trumpai — tik 39 metus, bet labai pagarsėjo matematikos, fizikos, literatūros, filosofijos ir teologijos (tiksliau sakant, apologetikos) srityje. Žinomiausias visame pasaulyje jo apologetinis veikalas — Pensées (Mintys). Tas savo mintis jis surašė per paskutiniuosius savo gyvenimo metus, kai ilgai ir sunkiai sirgo vėžio liga, nuo kurios ir mirė. Jis daug kentėjo. Paguodos ieškojo tik krikščionybėje ir Šventame Rašte. Jis labai gailėjosi tų, kurie netiki ir nepripažįsta Dievo. Kaip tik jiems ir rašė tas savo mintis. Be to, Paskalis pateko į religinę srovę, vadinamą jansenizmu. Jis gynė jansenizmą savo veikalu "Letres à un provincial", t.y. "Laiškai iš Paryžiaus draugui, gyvenančiam provincijoje". Tų laiškų puikus stilius, graži kalba, be to, ironija ir humoras, padaro juos aukštos literatūrinės vertės.

PASKALIO JAUNYSTĖ

Vieta, kur žmogus gimsta, visuomet pasilieka giliausiai įsmigusi jo širdyje ir atmintyje. Paskalis gimė Clermont-Ferrand, senoje istoriškoje Auvergne provincijoje. Maža berasi prancūzų rašytojų, kurie neaprašytų šios provincijos gamtos grožio. Į čia 1095 m. buvo su vyskupais atvykęs popiežius Urbonas II paskelbti pirmojo kryžiaus karo. Su didele procesija jie įžengė į puošnią katedrą. Riteriai nešė įvairių spalvų vėliavas. Minios žmonių, apsirengę tautiniais rūbais, apsupo visą bažnyčią. Žmonės mylėjo savo kraštą ir savo katalikų tikėjimą. Jie didžiavosi savo gražiąja Prancūzija. Legenda sako, kad Dievas, sutvėręs pasaulį, paėmė paskutinį kartą žemės rutulį ir, prieš paleisdamas jį į erdves, pabučiavo. Toji vieta, kurią palietė dieviškos lūpos, esanti Prancūzija. Popiežius visus ragino eiti į karą ir iš pagonių išvaduoti Kristaus kančios ir prisikėlimo vietas. "Dievas to nori — Deus vult" buvo kryžiaus karų šūkis.

Paskalio motina buvo labai pamaldi ir išmintinga moteris, tik silpnos sveikatos, kurią perdavė ir sūnui. Jis niekad nebuvo sveikas, kartais vaikščiodavo su lazdomis. Motina mirė, kai sūnus buvo tik trejų metų. Jį globojo dvi vyresniosios seserys: Gilberte ir Jacqueline. Jos labai mylėjo savo paliegusį broliuką. Vėliau Gilberte parašė savo brolio biografiją, kuri buvo pagrindas kitiems Paskalio gyvenimo aprašymams.

Kai Paskalis gimė, Prancūzijos karaliaus soste sėdėjo Liudvikas XIII, bet šalį valdė pirmasis ministeris kardinolas Richelieu. Liudvikas XIII buvo padorus žmogus. Jo rūmuose nebuvo tiek ištvirkimo, kaip Liudviko XIV valdymo metu. Karalienė Ona, Austrijos princesė, buvo labai gera katalikė ir užtarė katalikus prieš jansenistus. Tik po 22 moterystės metų jai gimė sūnus Liudvikas XIV, vadinamas Liudviku Didžiuoju. Jis pastatė Versalį. Tai buvo "Karalius Saulė", išaukštinęs Prancūziją. Jis ir pirmasis ministeris Mazarin leido griežtus įsakymus prieš jansenistus.

Kai Paskalis buvo 8 m. amžiaus, jų šeima persikėlė į Paryžių. Tėvas buvo aukštas valdininkas, labai geras matematikas. Pats tėvas auklėjo savo sūnų, tad jam nereikėjo lankyti kolegijos. Sūnus tuoj parodė genialius gabumus matematikai. Mokėsi taip pat lotynų ir graikų kalbų. Tėvas vesdavosi sūnų į Mokslo Akademiją, kur susirinkdavo didžiausi to meto matematikai. Sūnus taip pat domėjosi fizika, hidraulika, hidrostatika ir kitais panašiais mokslais. Jis drauge su kitais išrado gyvsidabrio barometrą, matavo kalnuose oro spaudimą; kai kurie mokslo dėsniai pavadinti Paskalio vardu. Jis buvo vienas garsiausių anų laikų matematikų šalia Gassendi, Descartes, Leibnitz, Fermat ir kt. Gassendi jau tais laikais pradėjo dėstyti atomo teoriją.

Blaise Pascal

PASKALIS IR JANSENIZMAS

Kornelijus Jansen buvo labai mokytas žmogus. Liuveno universitete buvo gavęs teologijos daktaro laipsnį. Ten pat vėliau dėstė teologiją ir Šv. Raštą. 1636 m. buvo konsekruotas Ypres vyskupu. Labai gerai buvo išstudijavęs šv. Augustino veikalus. Paskui parašė ir pats didelį veikalą apie šv. Augustiną. Jis savotiškai suprato kai kuriuos šv. Augustino doktrinos klausimus ir paskelbė naują teologijos mokslą, vadinamą jansenizmu. Jansenizmas tai yra religinis sąjūdis, kilęs iš Janseno paskelbtos teologinės sistemos, aiškinančios Dievo malonės ir žmogaus laisvos valios santykį. Jo nuomone, Dievo malonė nėra antgamtinė dovana, suteikta pirmiesiems tėvams, bet natūrali, priklausanti jų prigimčiai. Todėl po pirmųjų tėvų nuodėmės ši prigimtis buvo sugadinta. Žmogus dabar negali pasipriešinti nei savo geismams, nei Dievo malonei. Tad jis neturi laisvos valios. Dievas vienus žmones paskyrė išganymui, kitus pražūčiai. Kristus nėra miręs už visus žmones. Nežiūrint šios predestinacijos ir laisvos valios neigimo, iš kiekvieno reikalaujama griežto doros įsakymų laikymo. Tai yra Bažnyčios mokslui priešinga doktrina, prieš

kurią ypač kovojo jėzuitai, pabrėždami žmogaus laisvą valią. Jansenistų doktriną keliais atvejais popiežiai yra pasmerkę: Inocentas X 1653 m., Aleksandras VII 1656 m., Klemensas XI 1705 m.

Savo perdėtai griežta doktrina jansenistai daug žmonių atstūmė nuo Bažnyčios ir paruošė kelią religiniam indiferentizmui. Į jansenistų pinkles buvo įkritęs ir Paskalis. Tai visai nenuostabu. Nors jis buvo labai gabus ir genialus žmogus, bet nebuvo teologas. Jam buvo sunku susiorientuoti kai kuriais painiais teologiniais klausimais, ypač suderinti Dievo malonę su žmogaus laisva valia. Šiuo klausimu ilgai diskutavo ir jėzuitai su domininkonais, neprieidami jokios vieningos nuomonės.

Paskalis, persiėmęs ta rigoristine jansenizmo dvasia, nesugebėjo atskirti Dievo įsakymų nuo evangeliškų patarimų, tad ir savo seserį beveik verste privertė stoti į vienuolyną, nes manė, jog žmogaus pareiga daryti tai, kas yra tobuliau. Jis draudė savo giminėms bučiuoti ir glamonėti savo vaikus, nes tai gali sukelti aistras. Vertė moteris atsisakyti papuošalų, nes visa tai gali tolinti nuo Dievo. Jis aiškino, kad žmogus yra nevertas dažnai eiti Komunijos. Jau kalbėjome apie Paskalio gabumus matematikos ir fizikos srityje, bet visa to jis atsisakė iš religinių motyvų, kuriuos jis rigoristiškai ir klaidingai interpretavo.

PORT ROYAL — JANSENISTŲ TVIRTOVĖ

Paskalis su visa šeima gyveno Rouen mieste, Normandijos sostinėje. Normandija visados pasižymėjo dideliu religingumu. Pasakojama, kad žmonės stebėjosi, jog Pasteur, toks didelis mokslininkas, buvo labai pamaldus. Jie sakydavo: "Toks didelis mokslininkas, o pamaldus kaip normandietis". Pasteur atsakydavo: "Jeigu aš būčiau dar labiau mokytas, tai būčiau pamaldus kaip normandietė". Rouen miestas dar yra garsus ir tuo, kad čia 1431 m. buvo sudeginta Orleano mergaitė — Joana d'Arc. Čia gimė ir žymus prancūzų rašytojas, vadinamas Prancūzijos Šekspyru, Pierre Corneille. Paskalis Rouen mieste pergyvenęs savo atsivertimą ir tapęs jau visai kitokiu žmogumi. Jis ieškojo vietos, kur galėtų gyventi kaip vienuolis. Tokią vietą jis atrado Port Royal griežtame seselių vienuolyne. Per šimtmečius tas vienuolynas visko pergyveno. Kartais būdavo telikę 12 seselių, bet nuo 1608 metų pagarsėjo abatė Angelica, kilusi iš žinomos Arnauld šeimos. Po vienerių rekolekcijų ji taip dvasiškai pasikeitė, kad atnaujino visą vienuolyną. Atsirado naujų pašaukimų. Seselių skaičius padidėjo iki 80. Dvasios vadu ir vienuolyno nuodėmklausiu ji pasirinko Joną Duvergier de Hauranne, didelį asketą, labai imponuojančios išvaizdos ir švelnių manierų dvasiškį. Jam buvo iš eilės pasiūlytos net aštuonios vyskupijos, bet visų atsisakė. Port Royal jis pavertė jansenizmo tvirtove. Vienu metu seserys šį vienuolyną buvo užleidusios vyrams, kurie čia turėjo garsią mokyklą, kurią baigė ir žymusis prancūzų rašytojas, dramaturgas Jean Racine. Tie vyrai buvo atsiskyrėliai, nors vienuoliškų įžadų nedarydavo. Ten ir Paskalis išgyveno savo paskutiniuosius metus. Jis nebuvo atsiskyrėlis, galėdavo išvažiuoti į Paryžių, kada tik norėdavo, bet jo gyvenimas buvo griežtas: keldavosi 5 val. ryto, mediuodavo, pasninkaudavo. Jiems vadovavo abatas Duvergier, tačiau dėl kažko jis nusikalto kardinolui Richelieu ir pateko į kalėjimą, kur išsėdėjo penkerius metus. Gal būt, kardinolas jį norėjo pašalinti iš Port Royal, kur jis buvo pradėjęs priešintis Bažnyčiai ir valstybei. Pagaliau Bažnyčia turėjo uždaryti ir tą vienuolyną.

Priešinga jansenistams dvasia paplito tada, kai Margaritai Marijai Alacoque pasirodė Kristus ir, rodydamas savo širdį, pasakė, kaip jis myli žmones. Čia prasidėjo didelis Bažnyčios atsinaujinimas, vedąs prie dažnos Komunijos ir draugystės su Kristumi. Popiežius Klemensas IX atleido jansenistams visas bausmes ir priėmė į Bažnyčios vienybę. Tuo pačiu metu (1576-1660) gyveno ir Vincentas Paulietis, kurs labai apgailestavo kad iš Port Royal sklindanti jansenizmo dvasia tūkstančius žmonių atitraukdavo nuo dažnos Komunijos.

PASKALIO RAŠTAI IR GYVENIMO PABAIGA

Jau esame minėję Paskalio laiškus "Lettres à un provincial", kuriuos jis rašė nuo 1656 m. sausio 23 d. iki 1657 m. kovo 24 d., pasirašydamas Louis de Montalte slapyvardžiu. Iš viso buvo parašyta 18 laiškų. Pirmieji keturi ir du paskutinieji yra apie Dievo malonę ir laisvą valią. Čia jis dėsto Kornelijaus Janseno mokslą. Dvylikoje kitų laiškų jis rašo prieš jėzuitus, išskaičiuodamas jų "klaidas", kad jie yra per švelnūs su penitentais, neuždeda didelių atgailų, lengvai dispensuoja nuo pasninkų, lengvai prileidžia prie Komunijos. Paskalis nebuvo teologas. Jis čia tik kartojo Sorbonos profesoriaus Antoine Arnauld mokslą, įvilkdamas į savo puikų stilių. Tie laiškai yra vertinami, nes jis juos labai gerai paruošdavo. Prie vieno laiško dirbdavo apie 20 dienų, kai kuriuos yra perrašęs net po septynis kartus. Negalima sakyti, kad tuose laiškuose jis šmeižtų jėzuitus, tik jiems dažnai užkerta su ironija. Dabar jau visi pripažįsta, kad jėzuitai teisingai elgėsi, kovodami prieš jansenizmą. Jie turėjo ne tik teisę, bet ir pareigą ginti Bažnyčią nuo klaidingo jansenistų mokslo.

Vis dėlto vertingiausias Paskalio veikalas yra "Pensées — Mintys", kurias jis rašė sunkiausiomis savo gyvenimo valandomis, kai sirgo nepagydomu skrandžio vėžiu. Buvo valandų, kai jis nieko negalėjo valgyti, net ir gurkšnelio vandens negalėjo nuryti. Ligą kantriai nešė, nesiskundė, pats sau parašė maldų, kaip kentėti ir savo kančia įsigyti daugiau nuopelnų. Tas mintis, kurios jam ateidavo įvairiomis progomis, rašydavo ant atskirų popieriaus lapelių ir suverdavo ant siūlo, sutvarkydamas pagal turinį. Jis tikėjosi jas išleisti atskira knyga, bet jau nespėjo tai padaryti. Tai buvo įvykdyta jau po jo mirties. Žinovai pripažįsta, kad nedaug yra knygų su tokiomis giliomis mintimis. Jis čia aiškiai nurodo žmogaus skurdą, bet drauge ir didybę. Žmogus yra vargšas, bet gali tapti angelu per Dievo malonę.

Tame rinkinyje yra tokių puikių minčių, kuriomis visi žavisi, pvz.: "Širdis dažnai turi savo motyvus, kurių protas nepažįsta". Arba kalbėdamas, kad visi ieško Dievo, bet ne visi jį suranda, jis sako: "Vieni ieško Dievo, bijodami jį prarasti, o kiti — bijodami jį surasti". Norėdamas įrodyti Dievo buvimą ir parodyti, kaip būtų neišmintingas pasaulis be Dievo, štai kokią alternatyvą jis pateikia: "Pasaulis su Dievu — paslaptis; pasaulis be Dievo — absurdas". Vieną iš šių dviejų galimybių reikia pasirinkti. Kurią protingas žmogus rinksis? Tikrai ne absurdą. Pasirinkti paslaptį nežemina žmogaus prigimties nei proto — juk kiekviename moksle yra pilna paslapčių.

Pagaliau jo kančios pasibaigė. Jis mirė, aprūpintas visais sakramentais, 1662 m. rugpiūčio 29 d., būdamas 39 m. amžiaus. Palaidotas Paryžiuje. Nežiūrint pasidavimo kai kurioms jansenistų klaidoms, Paskalis buvo tikras mistikas, įsigilinęs į dievybės gelmes.

Danguolė Stončiūtė

Šis "Laiškų Lietuviams" numeris yra iliustruotas jaunos dailininkės Danguolės Stončiūtės grafikos darbų nuotraukomis. Norėdami skaitytojus supažindinti su dailininke, pasinaudojame pasikalbėjimais, kuriuos su ja turėjo Emilija Pakštaitė ir Vytautas Keblys praėjusią vasarą lituanistikos kursuose prie Kent universiteto. Kursuose buvo šiek tiek paliesti ir kai kurie žurnalistikos klausimai. Studentams buvo liepta, kad kiekvienas padarytų interviu su kokiu nors lektorium arba kursų dalyviu. Tad tie du minėti studentai pasirinko dail. Danguolę, kuri taip pat buvo tų kursų studentė. Tuos du pasikalbėjimus čia sujungiame į vieną, pateikdami ir vieno, ir kito studento klausimus, išleisdami tuos, kurie kartojasi.

E.P. Kas Tave paskatino studijuoti meną?

D.S. Kai buvau maža, pradėjau pianino pamokas. Kai ateidavo muz. Juozas Strolia, verkdavau, slėpdavausi. Mama suprato, kad pianino nemėgstu, tai nutarė jį pakeisti kitokiu menu. Pastebėjusi mano norą piešti,

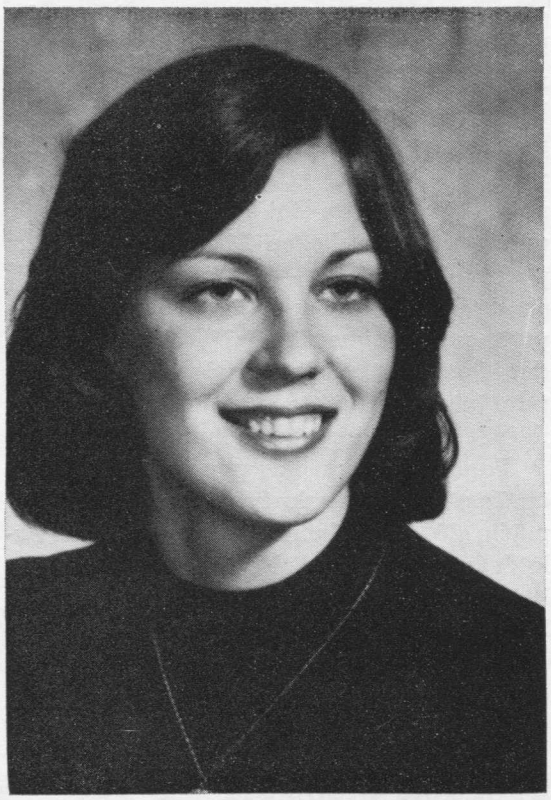

Danguolė Stončiūtė

ji nuvedė mane pas dail. Petravičių. Šiuo menu aš susidomėjau.

V.K. O kur daugiau esi studijavusi meną?

D.S. Baigusi gimnaziją, studijavau meną Mundelein kolegijoje, taip pat dar lankiau kursus ir Čikagos Meno Institute.

V.K. Kokias meno šakas ten esi studijavusi, kuo labiausiai domėjaisi?

D.S. Studijavau meno pedagogiką, meno istoriją ir grynąjį bei taikomąjį meną. Labiausiai mane domino įvairios grafikos šakos.

V.K. Kokį mokslo laipsnį esi įsigijusi?

D.S. Turiu bakalaurą, bet noriu dar įsigyti ir magistro laipsnį.

E.P. Dažnai įvairių menininkų darbuose pastebime kitų įtaką. Įdomu, kas Tavo kūrybai yra turėjęs didžiausios įtakos?

D.S. Manau, kad didžiausios įtakos man yra turėjęs dail. Petravičius. Kai pradėjau su juo dirbti, neturėjau jokio supratimo apie meną. Pirmosios pamokos buvo grafikos dėstymas. Kadangi pasilikau prie grafikos, tai jo įtaka aiškiai jaučiama, tačiau mano tematika ir galvosena skiriasi.

E.P. Kodėl nutarei pasilikti beveik išimtinai prie grafikos?

D.S. Man patinka grafikos technikinis procesas: medžio rėžimas, metalo graviravimas, rūgščių sumaišymas bei paruošimas. Be to, grafikoje yra tam tikras nelauktumo efektas — kaip įvairūs elementai paveikia medžio ar metalo plokštę. Įdomu, kaip kūryba išauga iš pačios dirbamosios medžiagos.

E.P. Tavo stilius lengvai atpažįstamas. Ar tai sąmoningas vyksmas?

D.S. Mokykloje mus skatino išvystyti savo stilių, surasti savitą būdą pasaulio atvaizdavimui. Dabar to nedarau sąmoningai — gal tai įpratimas. Bandau naudoti naujas išraiškos formas, bet pagrindinis stilius pasilieka.

V.K. O koks yra Tavo stilius, kaip jį pavadintum?

D.S. Beveik visi mano darbai yra nespalvoti abstraktai. Daugiausia tai yra suabstraktintos gamtos formos. Nupiešti ką nors realistiškai — tai mechaniškas darbas. Tai galima pasiekti ir fotografijos aparatu. Aš stengiuosi taip piešti, kaip man tos formos ir tie daiktai atrodo, stengiuosi juose pastebėti tai, ko fotografijos aparatas negali pagauti.

E.P. Ar Tavo darbuose galima rasti lietuviškų motyvų?

D.S. Kai ieškau naujų temų, tenka pasiknisti po lietuvių tautosaką. Keli darbai buvo įkvėpti liaudies pasakų. Esu panaudojus ir Mačernio poeziją, kuri yra labai vaizdi. Galima iš vienos eilėraščio eilutės sukurti paveikslą.

V.K. Ar jau esi turėjusi savo individualių parodų?

D.S. Taip, esu turėjusi tris individualias parodas: Mundelein kolegijoje mokslo užbaigimo proga, Čikagos Čiurlionio galerijoje ir Ateitininkų sendraugių stovyklos metu Dainavoje.

ISTORINĖS ĮVAIRYBĖS APIE LIETUVOS ŽMONES

JUOZAS PRUNSKIS

Apie brangias istorines asmenybes yra daug įdomios medžiagos, kuri mums pasilieka nežinoma. Tai ir paskatino iš lenkų leidinio "Przyklady Ojczyste" (išleisto 1914 m. Lvove) čia suminėti keletą faktų.

Vienu metu Paryžiuje gatve ėjo trys draugai: Adomas Mickevičius, Henrikas Služalskis ir Liucijus Siemienskis. Priėjo meno kūrinių parduotuvę. Mickevičius, pasigraibęs po kišenes, įsmuko į parduotuvę. Služalskis tarė:

— Na, tas vargšas tikriausiai pirks ką nors nereikalingo, o jo piniginė tuščia.

Mickevičius tikrai po valandėlės išėjo, nešdamas susuktą paveikslą. Draugai palydėjo jį iki Batignolles gatvės, kur tada jis gyveno. Jau buvo beatsisveikiną, kai Mickevičius juos sulaikė tardamas:

— Sėskime. Turiu jums ką parodyti.

Susėdus Mickevičius parodė Rafaelio sukurto šv. Magdalenos paveikslo atspaudą tardamas:

— Negalėjau susilaikyti nenupirkęs. Tai mano labiausiai mėgstamas paveikslas iš viso Liuvro. Neįstengiu nusipirkti aliejinės kopijos, tai turėsiu nors paprastą atspaudą. Žiūrėkite, koks jos ramumas, koks šventumas, kokia dvasios jėga toje krikščionėje mergaitėje, dailioje, kaip senovės deivė... Nebereikia nė komentarų, nes, vos metus akį, gimsta įsitikinimas, kad vienas šventosios, galingos tikėjimu, žvilgsnis verčia pranykti pragarišką slibiną... Tai mūsų istorija, tai mūsų ateitis. Būkime, kaip ta šventoji, stiprūs dvasios tiesa, tyrumu, o slibinas išgaiš... Dvasios ginklas, tiesos ir tikėjimo jėga jį nugalės...

Kalbėjo Mickevičius, tikriausiai turėdamas minty rusiškosios okupacijos slibiną...

Mickevičius yra sukūręs nemažai religinių, taurumu persunktų epigramų, kaip pvz. ši:

— Garsiau negu pasikalbėjime, Dievas prabyla tyloje, ir kas nutils savo širdy, greit jį išgirs.

Arba kita jo mintis:

— Gerasis žmogus — kaip karalius: ieško, ką apvainikuotų; blogasis — panašus į budelį: ieško, ką galėtų kankinti.

— Šaukiesi Dievo — Jis dažnai vaikšto paslapčia; pasibeldžia ir į tavo duris, betgi retai esi namuose.

Savo "Piligrimų knygose" Mickevičius skatina pradėti bet kokį žymesnį užmojų išklausant šv. mišių, priimant Komuniją.

Tose knygose jis yra paskelbęs ir maldas, kaip pvz. ši:

— Visagali Dieve, iš visų pasaulio kraštų karingosios tautos žmonės dabar tiesia į tave beginkles rankas. Šaukiasi į tave iš Sibiro kasyklų, iš Kamčatkos sniegynų, iš Alžirijos ir Prancūzijos stepių, iš svetimų žemių. O mūsų tėvynėje neleista Tavęs šauktis, ir mūsų seneliai, moterys, vaikai meldžiasi paslapčia, mintimis ir ašaromis. Dieve Jogailaičių, Dieve Sobieskių, Dieve Kosciuškų! Pagailėk mūsų tėvynės... Leiski mums melstis protėvių būdu kovos laukuose, savoj tėvynėj; leiski mums melstis savo miestuose ir kaimuose, o mūsų vaikams leiski melstis ant mūsų kapų. Bet tebūnie Tavo, ne mūsų valia...

Kai Mickevičius buvo pakviestas dėstyti slavų literatūrą Prancūzijos kolegijoje, jis prašė draugus melstis, kad savo uždavinį galėtų reikiamai atlikti.

Mickevičiaus draugas Odyniec pasakoja, kad žiemą iš 1830 į 1831 m. Romoje Mic-

---

E.P. Kokie Tavo ateities planai?

D.S. Noriu eksperimentuoti, vartojant spalvas grafikoje. Taip pat, jeigu įsigysiu magistro laipsnį, norėčiau dėstyti meną universitete. Tada liktų laiko ir kūrybai.

V.K. Esame girdėję, kad Tavo netolimos ateities planuose yra ir vedybos. Ar manai, kad tai turės kokią nors įtaką Tavo kūrybai?

D.S. Į šį klausimą galės atsakyti tik ateitis.

kevičius, po ilgesnės pertraukos, niekam nesakęs nuvyko į mažą bažnytėlę ir priėjo išpažinties. Pargrįžęs į namus, skaitė "Kristaus sekimą", ruošdamasis Komunijai. Vėliau prasitarė:

— Jei būtų reikalas, gulėčiau kryžiumi vidury bažnyčios, nors visi mane mindžiotų. Iškalbingai pirmąją Komuniją Mickevičius aprašo ir savo "Vėlinėse", tardamas: "Man atrodė, kad tada siela atsiskirs nuo manęs".

Kai Mickevičius siekė profesoriaus vietos Lozanoje, 1838 m. rašė žmonai, kad ji ta intencija prieitų išpažinties...

Nelaimei Adomas Mickevičius 1855 m. lapkričio 26 d. Konstantinopoly susirgo cholera. Sunkiai sirgdamas paklausė Henriką Služalskį, ką sako gydytojai. Tas atsiliepė, jog sako, kad gali mirti. Tada Mickevičius paprašė:

— Pašaukite man lietuvį kunigą Laurinavičių.

Kun. Laurinavičius suteikė paskutinius sakramentus, o gydytojas Sery užmerkė jo akis. Konstantinopolyje leidžiamas "Univers" laikraštis paskelbė, kad garsus poetas Adomas Mickevičius, "jausdamas artėjančią mirtį, pasišaukė kunigą, priėmė sakramentus ir mirė kaip uolus krikščionis".

Daug taurumo mums parodo ir Kosciuška. Kai 1794 m. Lietuvos-Lenkijos karalius sutiko su carienės reikalavimais ir užsibaigė kovos prieš Rusiją, Kosciuška turėjo vykti į tremtį. Kaštelionienė Kosakovska jam pasiūlė atiduoti stambų kaimą, duodantį daug pelno. Kosciuška atsisakė, aiškindamas, kad jo tarnyba buvo tėvynei ir už tai užmokesčio jis neima. Kovų metais Kosciuška ne kartą pats sau prie laužo šildėsi maistą. Kai jį kartą aplankė kunigaikštis Oginskis, ir Kosciuška tegalėjo jį pavaišinti neaukštos rūšies vynu, kunigaikštis nusistebėjo, bet Kosčiuška paaiškino, kad jis gyvena iš prislėgtos respublikos iždo ir privalo pasitenkinti nedaug kuo.

Paskutinis Jogailaitis karalius Zigmantas Augustas, nors turėjo savo rūmų dainininką Bekvarką, bet mielai klausydavosi lakštučių. Kažkoks kvailas pavydas apėmė tą dainininką, kad jis vienu metu net pradėjo šaudyti į lakštingalas. Kartą užtiko jį taip šaudantį karalius ir pratarė:

— Koks gi tu negudrus... Tu už savo dainavimą gauni mano auksą, o lakštingalos tik mano meilę...

Didžiosios Lietuvos kunigaikštijos kancleris Albrechtas Radvila gavėnios pasninko metu pasišalindamas nuo pasaulietiškų dalykų, kukliai apsirengęs, su savo kapelionu vyko į Naliboskių tyrus. Ten nuošalumoje meldėsi ir, prisimindamas Kristaus kančią, užsiėmė įvairiomis atgailomis.

• *Kardinolas Maurice Feltin,* buvęs Paryžiaus arkivyskupas, mirė, sulaukęs 92 m. amžiaus.

• *Raiti belgų maldininkai,* iš viso aštuoni, išjojo į Jeruzalę. Kelionėje aplankys 12 kraštų ir Jeruzalę pasieks per Velykas.

• *Jugoslavijos 29-se kurortuose* 30 vokiečių kunigų aptarnavo praeitą vasarą ten vykstančius turistus.

• *Tikėjimo platinimo kongregacija* teikia paramą išlaikyti 49.400 klierikų misijų kraštuose, remia 100.000 mokyklų misijose, išlaiko 2.374 našlaitynus ir 867 senelių namus misijose.

• *Jugoslavijos pasienio policija* žiauriai kratė grįžtančius iš Romos maldininkus, juos išjuokė ir atėmė ar net sunaikino rastus įvairius religinius leidinius.

• *Net 50-čiai liguistų maldininkų* popiežius Šv. Petro aikštėje, Romoje, suteikė ligonių patepimo sakramentą.

• *Nauju šventuoju* popiežius Paulius VI paskelbė airių arkivyskupą Oliver Plunkett, kurį britai nužudė 1681 m., kaltindami išdavimu. Kanonizacijos iškilmėse dalyvavo apie 40.000 žmonių, jų tarpe apie 10.000 airių. Ta proga popiežius skatino greičiau įgyvendinti taiką Airijoje. Šv. Oliver Plunkett, būdamas 16 m., nuvyko į Romą studijuoti, tapo kunigu, profesoriavo Tikėjimo platinimo kolegijoje. Tapęs arkivyskupu, nebodamas persekiojimų, grįžo į Airiją, kur buvo apkaltintas neva sąmokslu prieš karalių ir pakartas.

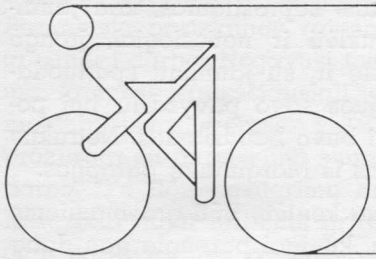

Pavergtosios Lietuvos jaunimo religinis nusiteikimas

Loreta Stončiūtė

Sovietų Sąjungos konstitucija užtikrina sąžinės ir tikėjimo laisvę visiems piliečiams, bet gyvenime yra visai kitaip. Lietuvoje nėra tikėjimo laisvės, religija visokiais būdais persekiojama. Tai puikiai žinome iš Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronikų, kur drąsūs tikintieji paskleidė po visą pasaulį žinias apie tikėjimo persekiojimą. Aišku, kad vyresniosios kartos žmonės, gimę ir augę nepriklausomoje Lietuvoje, laisvės netekimą labai skaudžiai pergyvena, bet įdomu, kaip galvoja jaunimas, kuris yra gimęs ir užaugęs pavergtoje Lietuvoje.

JAUNIMO AUKLĖJIMAS

Pirmiausia pažvelkime, kaip yra auklėjamas jaunimas religijos srityje. Ar auklėtojai — tėvai, kunigai, mokytojai — bando skiepyti tikėjimą jaunime, ar prisibijo valdžios ir palieka auklėjimą jos rankose? Atsakymo į šį klausimą paieškokime Lietuvių Kat. Bažnyčios kronikose.

Tėvai. Religingi tėvai priešmokyklinio amžiaus vaikams namie pasakoja apie Jėzaus gyvenimą, skaito iš Šv. Rašto, moko maldų ir savo pavyzdžiu įpratina vaikus tikėti Dievą. Kai vaikas pradeda lankyti mokyklą, ten išgirsta visokios ateistinės propagandos. Ne kartą mokyklose tikintis mokinys turi kalbėti prieš tikėjimą, piešti antireliginę karikatūrą, pajuokti savo draugą už viešą religinę praktiką. Tačiau tėvai labai priešinasi. Vienas būdas pasipriešinti yra tėvų pareiškimai valdžios pareigūnams. Vienas toks Varėnos Valkininkų parapijos tėvų pareiškimas buvo nusiųstas Varėnos rajono Darbo žmonių deputatų tarybos vykdomojo komiteto pirmininkui. Jame tėvai skundžiasi, kad jų vaikai tardomi, ar lanko bažnyčią, bauginami už lankymą elgesio pažymio sumažinimu. Štai ištrauka iš to pareiškimo:

"Mums atrodo, kad niekas negali mūsų vaikų be mūsų klausinėti, ar eina į bažnyčią, ir bauginti. Vaikai verkia ir nemiega naktimis. Jau pats klausinėjimas vaikus baugina ir yra nusikaltimas prieš sąžinės laisvę ir mūsų, tėvų, teises. Jei vaikas nusikalstų, tai mus kaltintų ir baustų. Mūsų šventa pareiga auklėti vaikus. Mes, tikintieji tėvai, jaučiame ir suprantame, kad mūsų tikėjimas daug padeda gražiai auklėti vaikus. Visai kiti vaikai grįžta iš bažnyčios, dalyvavę pamaldose... Jie eina į bažnyčią mūsų vedami ir įpareigojami. Juk pagal prigimtį ir Konstituciją mes turime vesti vaikus į bažnyčią ir pareiga juos auklėti. Kodėl taip elgiamasi su mūsų, tikinčiųjų tėvų, teisėmis?"

Į šį devynių tėvų pareiškimą taip atsakė Z. Voroneckas, Varėnos rajono Vykdomojo komiteto pirmininkas:

• *Europos vyskupų simpoziumas* įvyko Romoje. Tęsėsi savaitę. Dalyvavo 70 vyskupų iš 23 kraštų. Lietuvos vyskupai negalėjo atvykti.

• *Ukrainoje* katalikybė gyva; šimtai kunigų slapta aptarnauja katalikus. Prieš 30 m. komunistai panaikino Ukrainos Katalikų Bažnyčią ir ją prijungė prie Maskvos stačiatikių patriarcho, persekiodami katalikus, bet šių tarpe atsiranda heroiškai prisirišusių prie katalikybės.

"Mokytojai klausinėjo vaikus, kaip jie praleidžia savo laisvalaikį ir ką jie veikia už mokyklos ribų, ir tas natūralu, nes mokytojai privalo žinoti, kuo užsiima jų mokiniai, nuolat rūpintis jų auklėjimu".

Panašių kolektyvinių tėvų skundų atsirado ir Simno, Lukšių, Audutiškio parapijose. O kiek buvo pavienių tėvų skundų, net nežinome. Vienas tokių skundų buvo parašytas Irenos Smetonienės. Ji gynė savo sūnų, kuris klasėje įrodinėjo, kad Lietuvoje nėra laisvės. Mokytojai ir direktorė reikalavo, kad sūnus parašytų pasiaiškinimą. Pribaugintas jis parašė direktorės diktuotą paaiškinimą. Pasibaigus trimestrui, sūnui buvo pareikštas viešas papeikimas už reakcingų nuotaikų skleidimą VIII klasėje. Smetonienė iškėlė faktą, kad tėvai buvo ištremti, vaikai gimė Sibire. To nebuvo galima slėpti nuo vaikų. Mokykla neturėtų slėpti faktų nuo mokinių.

Iš šių dviejų pavyzdžių matome, kad tėvai netyli. Jie kovoja už savo teises be baimės, pasirašydami po pareiškimais ir savo pavardes. Tai rodo tikinčiųjų sąmoningumą ir tėvų ryžtą ginti savo vaikus nuo sąžinės laisvės pažeidėjų.

Kunigai. Ne vieni tėvai rūpinasi jaunimo gerove. Pasišventę tėvai kartu su kunigais kiekvienais metais ruošia vaikus išpažinčiai ir pirmajai Komunijai. Už tai ne vienam tenka nukentėti. Pavyzdžiui, trys kunigai, A. Šeškevičius, J. Zdebskis ir P. Bubnys, buvo nuteisti vieneriems metams kalėjimo dėl to, kad vaikams aiškino tikėjimo pagrindus. Šie kunigai ruošė vaikus Komunijai ne mokykloje, o bažnyčioje ir be jokios prievartos — mokėsi tie, kurie norėjo. O mokyklose tikinčiųjų vaikai prievarta yra mokomi ateizmo, verčiant kalbėti, rašyti ir elgtis prieš savo sąžinę. Šių prievartautojų niekas netardo ir neteisia. Kunigai baudžiami už mažiausius dalykus, norint juos įbauginti, kad nemokytų tikėjimo tiesų. Kun. Keina buvo nubaustas 50 rublių bauda todėl, kad zakristijoje buvo ruošiami trys vaikai pirmajai Komunijai, kad viešai paskelbė, jog bus laikomos mišios už mokinius, ir kad leido mišioms patarnauti dviem berniukams.

Kun. Orlickas, suprasdamas, kad jaunimą galima auklėti ir netiesiogiai, įrengė tinklinio aikštelę ir, su jaunimu sportuodamas, auklėjo juos savo pavyzdžiu bei pokalbiais. Už tai buvo baudžiamas. Netrukus jis buvo iškeltas iš Margininkų parapijos.

Nors ir tenka kentėti, būti grasinamiems ir nubaustiems, kunigai parengia gan daug vaikų pirmajai Komunijai. Anykščiuose ruošiasi kasmet apie 150 vaikų, Švenčionyse — 200, Prienuose — 300, Marijampolėje — 500. Panašiai ir kitose vietovėse. Kuo labiau persekiojami, tuo labiau kunigai bando atlikti savo pareigas.

Mokytojai. Norint mokinius subedievinti, pirmiausia reikėjo "perauklėti" mokytojus. Ne visur pasisekė. Vieni mokytojai sakėsi nepastebėję, ar vaikai meldėsi prieš pamokas, kiti, kaip pvz. mokytoja Landsbergienė, užtarė persekiojamus mokinius, ragindama kitus mokytojus leisti mokiniams patiems apsispręsti. Kai kuriems mokytojams sąžinė neleisdavo bausti ir persekioti mokinių už tikėjimo praktikavimą, todėl jie atsisakydavo mokytojavimo ir dirbdavo sunkų fizinį darbą. Kai mokytojas nebijojo pasisakyti, kad jis yra tikintis, ir nesutikdavo atsisakyti tikėjimo, netekdavo darbo. Dažnai būdavo atleisti iš darbo ir kiti jo šeimos nariai.

Štai, kaip įvyko su mokytoja O. Briliene. Į Vilkaviškio vidurinės mokyklos direktoriaus rankas pateko mokytojos Brilienės vaikų pirmosios Komunijos nuotraukos. Apie tai paklausta, ji atsakė, kad pagal Leniną nėra teisinga kištis į šeimos vidaus reikalus. Paklausta, ar tikinti, ji atsakė: "Aš visą laiką buvau ir esu giliai tikinti, einu į bažnyčią, nes tai mano pareiga". Tardytojai aiškino, kad, baigus aukštąjį mokslą, tikėti netinka ir jei neatsisakoma tikėjimo, reikia pasitraukti iš mokyklos. Mokytoją gąsdino, kad jos reikalai bus svarstomi švietimo skyriuje prieš visus rajono mokytojus. Mokytojai nuolat siūlė Brilienei savanoriškai pasitraukti iš mokyklos, bet ji atsisakė ir vis lankydavo bažnyčią viešai su visa šeima. Netrukus Brilienė buvo pašalinta iš darbo ir įspėta, kad niekur nesiskųstų, nes gali

būti dar blogiau. Ji šio įspėjimo neklausė. Pirmiausia pasiskundė rajono teismui, kad grąžintų į darbą. Negavusi teigiamo atsakymo, kreipėsi į aukščiausiąjį teismą. Net jos mokinių tėvai kreipėsi į TSRS generalinį prokurorą su pareiškimu sugrąžinti Brilienei darbą. Po ilgų pasitarimų buvo nuspręsta leisti mokytojai Brilienei grįžti į darbą. Tačiau po kiek laiko paaiškėjo, kad jokiu būdu negalėjo naujomis sąlygomis dirbti. To negana, jos vyras Jurgis taip pat buvo netrukus pašalintas iš darbo (žr. Kronika, 127-138 p.).

Tikrai yra ironiška po tokio pavyzdžio perskaityti 1948 m. gruodžio mėn. 10 d. Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos parašytą Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją, kurią pasirašė ir Tarybų Sąjungos vyriausybė. Šioje deklaracijoje skelbiama:

"Kiekvienas žmogus turi teisę į minties, sąžinės ir religijos laisvę; šita teisė apima laisvę keisti savo religiją bei įsitikinimus ir laisvę išpažinti savo religiją bei įsitikinimus tiek pavieniui, tiek kartu su kitais, viešai ir privačiai mokant, dalyvaujant pamaldose ir atliekant religines apeigas.

Kiekvienas žmogus turi teisę į įsitikinimų laisvę ir teisę laisvai juos reikšti. Šita teisė apima laisvę be jokių kliūčių laikytis savo įsitikinimų ir laisvę ieškoti, gauti ir platinti bet kuriomis priemonėmis informacijas bei idėjas, nepriklausomai nuo valstybės sienų".

JAUNIMO PERSEKIOJIMAS

Žinant, kad vyresnio amžiaus asmenis yra sunkiau ateistiškai "perauklėti", dėmesys yra kreipiamas į mokinius. Jie yra įvairiais būdais persekiojami už religinius įsitikinimus. Dažniausiai jiems parašomos blogos charakteristikos, kurios užstoja kelią į aukštesnįjį mokslą. Jiems mažinami elgesio pažymiai, jie yra išbarami ir išjuokiami kitų mokinių akivaizdoje, turi prievartą dalyvauti ateistinių būrelių veikloje.

Lukšių vidurinės mokyklos mokytojai 1971 m. lapkričio mėn. pradėjo tardyti mokinius, juos klausinėdami, ar dalyvauja procesijose, lanko bažnyčią, tarnauja mišioms, barsto gėles. Mišių tarnautojai būdavo iškviečiami pas direktorių, tardomi, gąsdinami, verčiami daugiau neiti į bažnyčią. Net tėvus kviesdavo ir įsakydavo neleisti vaikų tarnauti mišioms ar kitoms religinėms apeigoms. Štai ištrauka iš Lukšių parapijos tikinčiųjų tėvų skundo LTSR respublikiniam prokurorui:

"Su dideliu liūdesiu mes, tikintieji tėvai, pergyvenome skaudžią neteisybę ir diskriminavimą. Už tai, kad mūsų vaikai kartu su mumis, tėvais, dalyvauja religinėse apeigose... Mokytojai juos įvairiais būdais persekioja, su jais grubiai elgiasi, iš jų tyčiojasi, gąsdina, diskriminuoja. Mokytoja Vaišvilienė I klasės mokiniui Juozui Naujokaičiui už tai, kad jis buvo bažnyčioje ir dalyvavo pamaldose, prie visų klasės mokinių (berniukų ir mergaičių) pamokos metu liepė nusimauti kelnes ir sakė:

— Gausi diržų už tai, kad buvai klūpoti prie altoriaus.

Tokių mokytojos žodžių išgąsdintas vaikas ėmė verkti".

J. Aničo ir J. Rimaičio knygelėje "Tarybiniai įstatymai apie religinius kultus ir sąžinės laisvę" yra parašyta: "Tarybinė valstybė ir jos valdžios organai nesikiša į bažnyčios vidaus reikalus". A. Balsys rašo: "Partija kovoja už visišką sąžinės laisvę ir su pagarba žiūri į kiekvieną nuoširdų įsitikinimą tikėjimo srityje". Pateiksime dar vieną pavyzdį ir pamatysime, kad iš tikrųjų valdžia vienaip sako, kitaip daro.

1970 m. Karklėnų vidurinės mokyklos mokinė J.J. pamaldų metu pagrodavo vargonais Pašilės bažnyčioje. Porą metų buvo ramu, bet paskui į mokyklą pradėjo plaukti skundai. Po pirmo skundo mokytoja I. Saunorienė istorijos pamokos metu pareiškė: "Mūsų tarpe yra išsigimėlių, kuriems ne vieta tarybinėje mokykloje". Po kito skundo ją iškvietęs direktorius įsakė liautis groti bažnyčioje, o I. Saunorienė, pasikvietusi mergaitę su kitais keliais klasės mokiniais, pareiškė, kad jie būsią mokyklos ateistai. Pirmininke buvo išrinkta A. Butkutė, o jos pavaduotoja J.J. Tačiau abi mokinės griežtai užprotestavo, kad tokiame būrelyje ne-

dalyvausiančios. Buvo pasakyta, kad J.J. bus užkirstas kelias į aukštąjį mokslą, kad jai ne vieta tarybinėje mokykloje. Mokinė, iš apmaudo pradėjusi verkti, klausė, ką ji blogo padariusi. Tardytojas sakė, kad J.J. tikriausiai netikinti, tik šiaip sau einanti pagroti. "Ne, aš tikiu ir mielai ten groju", pareiškė mergaitė. "Bet tu pagalvok, vaikeli, apie savo ateitį... kad tai būtų paskutinis kartas", ją mokė ir grasino valdžios atstovas. "Žiūrėk, kad tau nereikėtų su mokykla atsisveikinti". O istorijos mokytoja I. Saunorienė klasėje baugino, kad kas tarnaus kulto tarnams, visų elgesys bus sumažintas, kelias į profesiją bus užkirstas, bus išduotos blogos charakteristikos. Baigiantis mokslo metams, J.J. iškvietęs mokyklos direktorius Algis Vilkas pasakė: "Aš nežinau, ką su tavimi daryti. Tu fanatikė! Kokią charakteristiką gausi?" Direktorius savo pažadą ištesėjo: charakteristikoje buvo įrašyta, kad J.J. užaugusi religingoje šeimoje, tėvai palaiką ryšį su kunigais, ji grodavusi bažnyčioje. Visa tai dariusi su fanatišku užsispyrimu. Baigusi vidurinę mokyklą, J.J. bandė stoti į Kauno medicinos institutą, bet per priėmimo komisijos posėdį vienas dėstytojas perskaitė charakteristiką ir nustebęs paklausė: "Fanatikė? Veltui, mergaite, čia atvažiavai!" (Kronika, 198-199 p.).

TIKINČIOJO JAUNIMO REAGAVIMAS

Kronikoje rašoma, kad dalis mokinių prisitaiko prie persekiojimo sąlygų ir, pataikaudami mokytojams bei nenorėdami turėti nemalonumų, įsirašo į pionierių ir komjaunimo organizacijas, vengdami lankyti bažnyčią. Jų negalima pavadinti ateistais, nes ryšių su Bažnyčia jie visiškai nėra nutraukę.

Dalis mokinių pasiduoda vienašališkai ateisitnei propagandai. Nepažindami tikėjimo, sutikdami vien tik jo išjuokimą, mokiniai, ypač vyresnėse klasėse, pradeda veidmainiauti ir vengia pasirodyti tikinčiais. Kai kurie tampa ateistais. Šios rūšies mokiniuose pastebimas bruožas — nesidomėjimas ideologiniais dalykais: nei ateizmu, nei tikėjimu, o vien sportu, televizija, o vėliau išgėrimu ir erotiniais dalykais. Todėl nenuostabu, kad Lietuvos lageriuose didžiausias skaičius kriminalistų yra jaunuoliai.

Dalis mokinių išdrįsta pasipriešinti ir aktyviai gina savo įsitikinimus. 1972-73 mokslo metais pirmajame pusmetyje Griškabūdžio vidurinėje mokykloje 9-11 klasės mokiniams buvo pateikti trys klausimai, norint susiorientuoti, kokie yra mokinių įsitikinimai. 90 procentų pasisakė tikį Dievą. Salininkų aštuonmetėje mokykloje 1970.IX. 15. viena mokinė, rašydama ateistinį diktantą, parašė visai priešingai negu buvo diktuota. Nors klaidų nebuvo, direktorius mergaitei parašė vienetą.

IŠVADOS

Tad matome, kad yra jaunimo, kuris labai religingas, nebijo persekiojimų, bet neįmanoma nustatyti, koks procentas iš tikrųjų tiki ir nebijo išpažinti savo tikėjimo. Vis dėlto kyla klausimas, kodėl bažnyčiose per mišias yra matoma daugiausia "davatkėlės" arba retkarčiais šeimos su vaikais, o studentiško amžiaus jaunimo visai nematyti. Panelė D.P., su ekskursija aplankiusi Lietuvą ir ten pabuvusi penkias dienas, pasakoja, kad jai neatrodo, jog Lietuvos jaunimas būtų labai tikintis. Jaunimo visai nematyti bažnyčiose, apie religiją nesikalba. Tą pat pastebėjo ir ponia R.T., kuri net per Žolines nematė bažnyčiose jaunimo. Tačiau ji tuoj pastebėjo, kad jaunimas bijo eiti į pamaldas, kad nenukentėtų. Ji papasakojo apie studentą, kuris klebono paprašytas pagamino šv. Kristoforo statulą. Apie tai sužinojus universitetui, jis tuoj buvo pašalintas be teisės sugrįžti.

Kad jaunimas tik iš baimės nelanko bažnyčių, teigia ir ponas R.Ž., neseniai atvykęs iš Lenkijos ir net kelis kartus buvęs Lietuvoje, vieną kartą net šešis mėnesius ten išbuvo. Jis pasakojo, kad jaunimas susiranda įvairių būdų garbinti Dievą. Kartą studentai prisirinko akmenų iš senais laikais pastatyto pilkapio ir, parsinešę į savo butą, pasistatė kryžių. Jiems tie seni akmenys simbolizavo protėvių tikėjimą.

Jis pastebėjo, kad Amerikoje jaunimas nueina į bažnyčią ir atrodo, kad to užtenka,

kad jau atliko pareigą. Lietuvoje yra kitaip. Ten jaunimui religija turi gilesnę prasmę. Jie susirenka tarp savų žmonių ir pasimeldžia, padiskutuoja, kartu ieško būdų Dievą garbinti. Jiems užtenka rūsyje užsidegti žvakę ir pastatyti akmenį ar pagalį, simbolizuojantį kryžių. Žinoma, yra ir tokių, kurie religija visai nesidomi, bet daugumas mano, kad jei religija yra draudžiama, tai tokiu būdu tik sustiprinamas tikėjimas.

Žiūrint į ateitį, galima paklausti, ar yra vilties, kad Lietuva pasiliks tikinti tauta? Ar gal religija baigsis su ta karta, kuri augo nepriklausomybės laikais? Lietuvos istorija yra perpinta pavyzdžiais, kai priespaudoje ir mirtinose tautos valandose išaugo tokie žmonės, kurie Lietuvą vėl atstatė. Pvz. ateitininkų organizacijos kūrėjai augo ir mokėsi caristinės Rusijos ir nihilizmo įtakoje. Jie suko tą ratą atgauti nepriklausomybei, remdamiesi lietuviškais katalikiškais principais. Iš kur atėjo jų susipratimas? Tautybė ir religija nėra paviršutiniški reiškiniai žmogaus gyvenime. Jeigu tų vertybių žmogus būtų netekęs ar niekad nebūtų jų pažinęs, vis tiek jis jaučia ryšį tarp savęs ir kitų jo aplinkoje gyvenančių žmonių ir mato, kad jis skiriasi iš kitų. Jis jaučia, kad gyvenimas nėra paviršutiniškas, kad turi būti jame kokia nors prasmė. Tų jausmų vedamas, jis pradeda ieškoti atsakymų. Gal niekad jų nesuranda, gal jis tiek aplinkos yra paveiktas, kad jam jau nebesvarbu surasti gyvenimo prasmę. Bet gal jis pajus, kad be laisvės, be tautos ir tikėjimo jo gyvenimas nebus prasmingas. Kad tai pajustų, yra labai svarbios tėvų, mokytojų, kunigų bei mūsų, gyvenančių laisvėje, pastangos.

Religinis gyvenimas, kronikų išleidimas rodo, kaip ten lietuviai jaučiasi ne tik religiniame, bet ir kasdieniniame gyvenime. Šis pasipriešinimas, kuris vyko religinėje srityje, yra tik pradžia. Toks pasipriešinimas gali plėstis ir į kitas gyvenimo apraiškas, pvz. pasipriešinimas rusifikacijai, rusų kalbos vartojimui, ypač universitetuose, rusų kolonistų įvežimui ir kt. Kronika rodo, kad lietuviai, nors ir sunkiausiose sąlygose gyvendami, vis tiek stengiasi priešintis. O ar mes, turėdami laisvę, visas turimas galimybes išnaudojam?

Mes stebimės, kad lietuviai, sekami ir persekiojami Lietuvoje, įstengė surinkti 17.000 parašų, siekdami religinės laisvės, o mums, turintiems laisvę, buvo taip sunku rinkti parašus II Pasaulio lietuvių jaunimo kongreso peticijai.

Iš pradžių Lietuvoje buvo partizaninė, fizinė, ginkluota kova, kurioje rusai su savo kariuomene nesunkiai numalšino pasipriešinimą. Dabartinis pasipriešinimas yra moralinis. Tai yra dvasinė kova, kurios kulka nenutildysi nei bomba nesusprogdinsi. Kuo daugiau tą kovą okupantai stengsis malšinti, tuo labiau ji stiprės.

Ar mes kaip nors galime prisidėti prie tos kovos? Toji kova yra jų kova, jie turi žengti pirmuosius žingsnius, bet mes galime ir turime talkininkauti. Jeigu mes, pavyzdžiui, surenkame daug parašų, tai kažin ar kam nors padarom didelį įspūdį, bet jeigu jie, gyvendami tokiose sunkiose sąlygose, tai padaro — čia jau visai kas kita. Į juos atkreipiamos pasaulio akys. Argi nepadarė pasauliui įspūdžio jų leidžiama kronika? Savo pavyzdžiu jie ir mus uždega nenuleisti rankų, bet ir toliau rūpintis Lietuvos laisve.

Mes turėtume stengtis jiems padėti tokiais būdais, kokie mums įmanomi, duoti jiems tai, ko jie neturi. Ten yra uždrausta religinė ir ideologinė spauda, išskiriant tą, kuri skelbia jų ideologiją. Jaunesniesiems mokiniams gal ir užtenka, jei juos pamoko tėvai ar kunigai, ruošdami sakramentams, bet studentijai reikia daugiau dvasinio maisto, brandesnių minčių. Net ir tėvai, auklėtojai, kunigai ten neturi daug galimybių papildyti savo dvasinius išteklius. Mes turime ieškoti būdų, kaip jiems parūpinti religinės literatūros. Apsilankę Lietuvoje, galime savo pavyzdžiu padėti jaunimui, nuo kurio yra slepiama tiesa. Galime jį patraukti prie religijos, patys lankydami bažnyčias, dalyvaudami pamaldose, diskutuodami su jais religiniais ir kitais ideologiniais klausimais. Tam tikslui ir mes patys turime daug skaityti, ruoštis, įsigyti žinių, kad galėtume atsverti jiems nuolat brukamą propagandą.

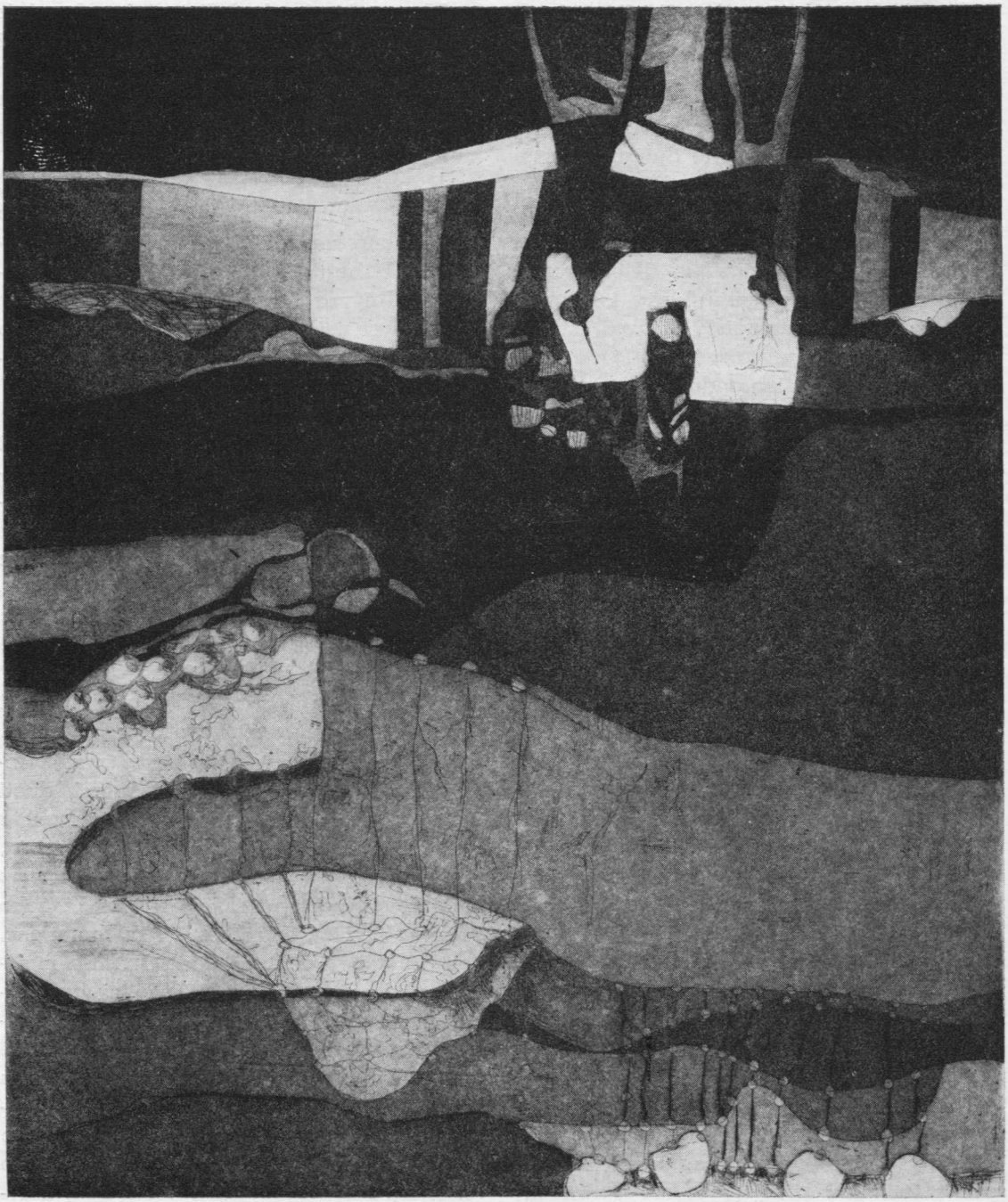

Danguolė Stončiūtė **Ofortas — 1974**

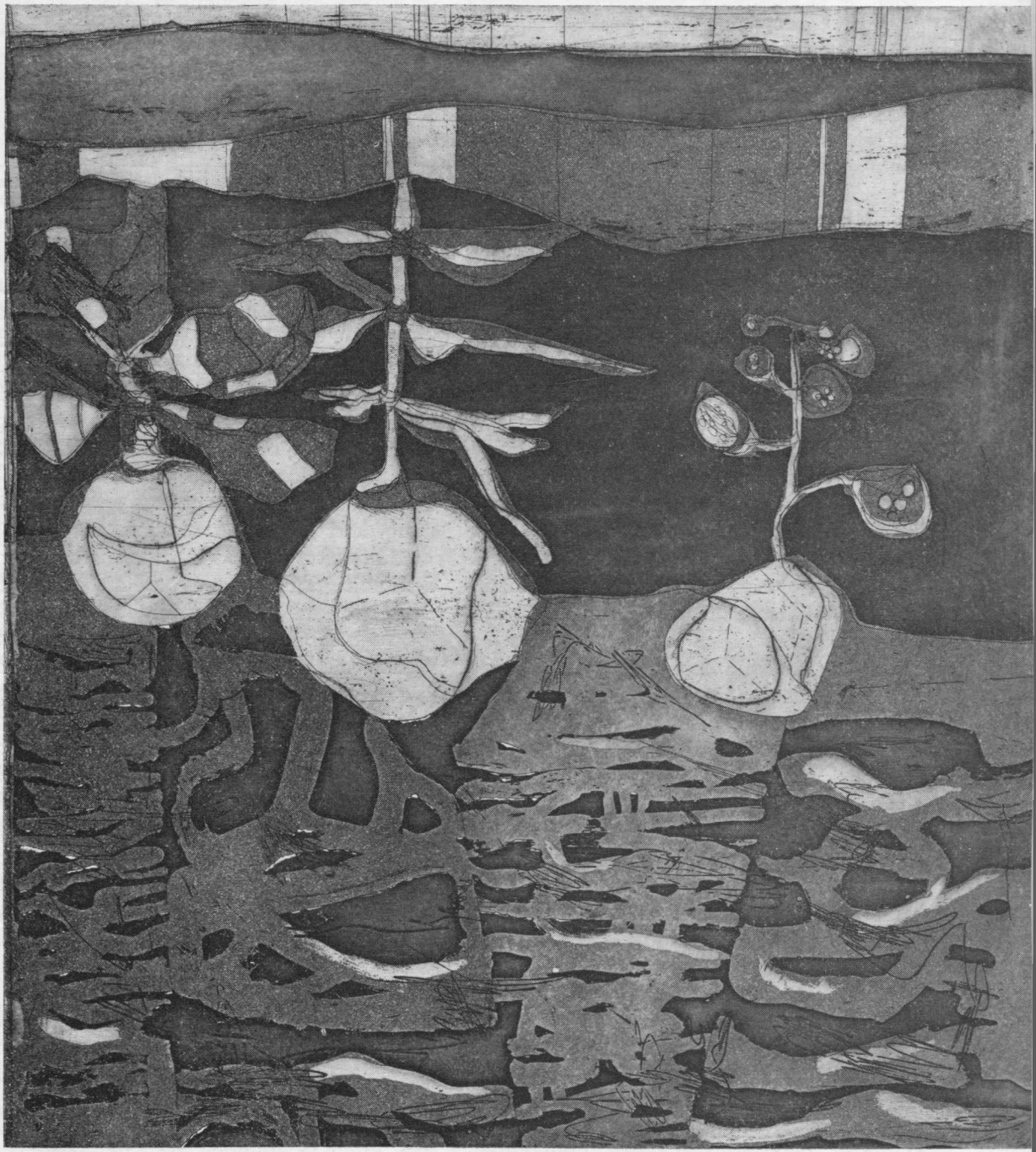

Danguolė Stončiūtė

Ofortas — 1975

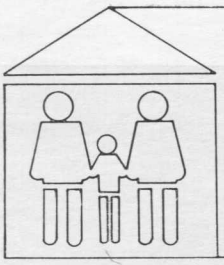

Vaikų auklėjimo problemos

BERTRAND RUSSELL

Bertrand Russell (1872-1970) buvo anglų filosofas ir matematikas, bet domėjosi ir auklėjimo klausimais. Politikoje jis buvo demokratas ir liberalas, o auklėjime — progresyvistas. Drauge su savo žmona buvo įsteigęs eksperimentinę auklėjimo mokyklą. Čia pateikiame kai kurias jo mintis auklėjimo klausimais.

Red.

TIESUMAS

Vienas iš svarbiausių dorovinio auklėjimo tikslų — įskiepyti žmogui įprotį būti tiesiam, mylėti tiesą. Tai sakydamas, pabrėžiu, kad žymiai svarbiau būti tiesiam ne žodžiais, o savo mintimis, mąstymu.

Polinkis meluoti — paprastai baimės rezultatas. Nepatyręs baimės, vaikas be jokių pastangų bus tiesus vien dėl to, kad meluoti jam paprasčiausiai nešaus į galvą. Išmintingai išauklėto vaiko žvilgsnis bus nuoširdus, atviras, jo elgesyje nebus nė lašo baimės net ir visai svetimų žmonių tarpe; tuo tarpu vaikas, išaugintas neprotingo griežtumo dvasia, nuolatos gyvens nesibaigiančio siaubo būsena, laukdamas priekaištų; drebėdamas, ar nepadarė ko nors neleistina. Vaikas nė neįtaria, jog galima sakyti netiesą. Tokia galimybė — atradimas, įvyksiąs tuo greičiau, kuo labiau jis bijos.

Sprendžiant klausimą, meluoja vaikai ar ne, reikia būti atsargiems. Vaikų atmintis netvirta. Jie dažnai nežino, ką atsakyti į klausimą, kuris suaugusiųjų supratimu yra visai paprastas. Vaikų laiko pajutimas gana reliatyvus: iki ketverių metų mažylis sunkiai suvokia skirtumą tarp "vakar" ir "prieš savaitę", arba "užvakar" ir "prieš šešias valandas". Reikia atsiminti: mažo žmogaus tvirtinimai, nors ir būdami netiesa, neturi jokio tikslo apgauti. Juk iš pradžių suaugusieji vaikams atrodo visažinantieji, ir jie nedrįsta net pagalvoti, kad ir didelius galima apmulkinti. Mano sūnus prašo papasakoti, ką jis veikė, kai aš buvau išvykęs. Man nelengva įrodyti, kad negaliu šito žinoti. Vaiko supratimu, suaugęs žino tiek daug, kad jo valdžia atrodo neribota.

Sūnui, kai jis ėjo ketvirtuosius metus, padovanojo daugybę šokoladinių kiaušinių. Perspėję, kad nuo per didelio kiekio šokolado gali būti bloga, mes išėjome. Likęs vienas, sūnus, be abejo, suvalgė daugiau, negu derėjo, ir jam buvo bloga. Kitą rytą berniukas atėjo pas mane ir nugalėtojo balsu pareiškė: "Man buvo bloga, tėti. Tu sakei, kad bus, taip ir atsitiko". Mano žodžiams pasitvirtinus, jo džiūgavimas atrodė tiesiog stulbinantis. Užtat nuo tada jam galiu duoti be baimės bet kokį kiekį šokolado, nesibaimindamas dėl pasekmių. Dar daugiau — vaikas absoliučiai tiki mumis, kai jam sakoma, kas galima ir ko ne. O juk neprireikė nei moralizuojančio pamokslo, nei bausmės.

Kita melo forma, sukelianti vaikui pavojų, — tai grasinimas bausme, kurios jūs nė neketinate įvykdyti... Jeigu neturite rimto pagrindo, niekad atkakliai nesilaikykite savo, bet jei kartą pradėjote — tęskite, kad vėliau netektų gailėtis. Jei būsite tvirti, vaikas greit supras, jog priešintis beprasmiška.

Jeigu vaiko individualybė nėra nuslopinta, jis užduoda begalinę daugybę klausimų: kartais protingų, kartais naiviai juokin-

gų. Klausimai dažnai būna varginantys, retkarčiais labai keblūs, bet atsakyti į juos reikia teisingai, pasitelkiant tam tikslui visus savo sugebėjimus. Stenkitės pasakoti vaikui kuo daugiau tokių dalykų, kuriuos jis sugebės suprasti. Tai, ko jis nepajėgs suvokti, žadins jo smalsumą ir intelektualinį garbės troškimą.

Už atvirumą santykiuose su vaiku būsite atlyginti nuoširdumu. Mažam žmogučiui būdingas tikėjimas jumis: tai beveik įgimta savybė. Išimtini tampa atvejai, panašūs į tą, kurį jau minėjau, kai vaiko norai prieštarauja jūsų reikalavimams. Bet ir čia nedidelė patirtis, patvirtinanti jūsų nepriekabių pastabų teisingumą, padės jums užkariauti vaiko pasitikėjimą.

Kartą sūnus įsigeidė pasivaikščioti upelio pakrante basas, aš neleidau, bijodamas, kad jis užsilips ant stiklo ir susipiaustys koją. Radau gabalėlį stiklo ir parodžiau. Po šio įvykio berniukas tapo visai nuolankus. O jei būčiau prasimanęs sudužusius stiklus savo patogumui, būčiau praradęs pasitikėjimą. Jeigu nebūčiau radęs nė vienos šukės, būčiau buvęs priverstas leisti jam šlepsėti paupeliu basam. Vėliau panašiose situacijose sūnus reaguodavo į mano įspėjimus be mažiausio skepticizmo.

Mes norime, kad vaikai būtų sąžiningi, nuoširdūs, gerbtų save; ir aš beveliju verčiau matyti, jog jiems nelabai sekasi gyvenime dėl šių savybių, negu matyti juos klestinčius dėl to, kad puikiai įvaldė vergavimo meną. Natūros monolitiškumas ir išdidumas — būtinos savybės harmoningai išsivysčiusiai asmenybei. Ten, kur yra šios prigimties savybės, melas tampa neįmanomas, ypač jeigu jis savanaudiškumo rezultatas. Aš norėčiau, kad mano vaikai būtų tiesūs ir savo mintimis, ir savo žodžiais, netgi jeigu dėl to jiems tektų susidurti su sunkumais.

BAUSMĖ

Mūsų laikais tik nedaugelis mano, kad fizinės bausmės būtinos ir neišvengiamos. Tačiau egzistuoja daugybė požiūrių į tai, kas turėtų pakeisti šį auklėjimo metodą. Dalis pedagogų laikosi nuomonės, kad teisėta bausmė neturėtų dingti iš auklėjimo metodų arsenalo; kai kurie kiti tvirtina, jog bausmė atgyveno ir nereikalinga iš viso.

Aš manau, kad bausmė turi užimti tam tikrą vietą auklėjimo sistemoje, bet neturėtų būti griežta. Bausmėms priskiriu kalbos intonaciją, kuri gali būti ir pikta, ir priekaištaujanti. Pati griežčiausia leistina bausmė, mano supratimu, netikėtai pareikštas pasipiktinimas. Keletą kartų, kai mano sūnus buvo grubus su jaunesniąja sesute, motina reagavo piktu ir šaižiu šūksmu. Rezultatas buvo visai nelauktas. Berniukas pravirko ir nenurimo tol, kol mama nutarė, kad šiam kartui ašarų pakaks. Stebint tolesnius santykius su sesute, buvo matyti, kaip smarkiai jį paveikė šis netikėto pykčio protrūkis.

Kartais griebiamės lengvų bausmės formų — kai vaikas spyriojasi arba trukdo sesutei žaisti. Jeigu perspėjimai ir kalbos nepadeda, mes nuvedame jį į gretimą kambarį, durų neuždarome, sakydami, kad vos tik jis taps geras, gali grįžti. Paprastai po kelių minučių graudžiausio verkimo vaikas sugrįžta ir labai gražiai elgiasi. Jis puikiai supranta, kad grįždamas tuo pačiu pasižada būti geras. Ligi šiol mums neteko imtis griežtesnių priemonių.

Jeigu vaikas įkyrus, kliudo kitiems žaisti, protingiausia bausmė — "ištrėmimas". Nesistenkime pažadinti kaltės jausmo — beprasmiška, tikslingiau priversti patirti praradimo jausmą: kiti vaikai gavo galimybę džiaugtis, kurios jis neteko.

Baudos ir paskatinimai — svarbios mažų vaikų auklėjimo formos, ir ne tik mažų, jeigu juos skiria gerbiamas žmogus. Netikiu, kad auklėjimo procese galima apsieiti be paskatinimų ir papeikimų, tačiau visada svarbu būti atsargiems. Neverta vaikui sakyti, kad jis pasielgė geriau, negu kuris kitas iš jo vienmečių, arba prikaišioti: "O štai tas ir tas niekad taip blogai nedaro"; pirmuoju atveju gimsta panieka, antruoju — neapykanta. Nereikia girti vaiko už privalomus atlikti darbus, bet kiekvieną gerai padarytą darbą būtina pastebėti ir įvertinti. Būti pastebėtam, padarius ką nors sunkaus, — vienas iš saldžiausių jaunystės pajauti-

mų, ir jis teisėtas, nors ir neturi būti pagrindinis veiklos motyvas.

Rimtų charakterio trūkumų, tokių kaip žiaurumas, bausmėmis pašalinti negalima. Tiksliau būtų pasakius — bausmė tokiu atveju turi užimti tik labai nežymią vietą. Žiaurumo pasireiškimas gyvulių atžvilgiu daugiau ar mažiau būdingas berniukams; auklėtojo uždavinys — užbėgti tam už akių. Laukti, kol jūsų berniukas ims kankinti gyvulėlį, o paskui pradėti kankinti jį patį — bloga išeitis. Reikia atidžiai stebėti vaiką ir nepraleisti tų pirmų charakterio bruožų, iš kurių vėliau gali išsivystyti žiaurumas. Mokykite vaiką gerbti gyvybę, neleiskite jam žiūrėti, kaip jūs užmušate gyvūnus, net jeigu tai tėra širšė ar gyvatė. Jeigu išvengti tokio reginio nėra galimybės, išsamiai paaiškinkite, kodėl šiuo atveju priverstas taip elgtis.

Jeigu vaiko padarytas blogis nėra didelis, galite atsakyti jam tuo pačiu. Bet jeigu sykį nuspręsite imtis šio metodo, veikite taip, kad jūsų nutarimas neatrodytų vaikui kaip bausmė, greičiau tik priekaištas: "Pažvelk, štai kaip tu pasielgei!" Jei vaikas protestuoja, atsakykite: "Tau nepatinka, vadinasi, ir tu neturi taip daryti". Ir jeigu atvejis bus paprastas, vaikas kuo puikiausiai supras ir išmoks gerbti kitų žmonių jausmus ir pergyvenimus. Tokiu būdu žiaurumas neišsivystys.

Fizinės bausmės, mano nuomone, tikrai nėra tobulas auklėjimo metodas. Lengvos bausmių formos atneša maža žalos ir jokios naudos, o žiaurios — vysto sadizmą. Visiška tiesa, kad dažnai bausmė nesukelia neigiamų emocijų baudžiančio žmogaus atžvilgiu. Ten, kur baudimas įprastas, visa vaiko mąstymo struktūra susitaiko su šiuo faktu, ir jis tampa neatskiriama egzistavimo dalimi. Tuo pačiu vaikas netgi įtiki, kad būtina sukelti fizinio skausmo pojūtį, norint palaikyti savo autoritetą — gana pavojinga pamoka tiems, kurie ateityje gali turėti kokią nors valdžią. Šiuolaikiniai tėvai nori, kad vaikai jų akivaizdoje elgtųsi taip pat laisvai ir natūraliai, kaip ir jiems nesant, nori matyti vaikus besidžiaugiančius, kai jie grįžta namo. Tėvai nenori, kad vaikai išlaikytų spartietišką santūrumą, jiems esant namie, ir keltų babilonišką suirutę, kai jų nėra. Užkariauti tikrą savo vaikų prisirišimą — džiaugsmas, tolygus bet kuriam kitam, kuriuos mums teikia gyvenimas. Mūsų seneliai nė neįtarė, kad yra toks džiaugsmas, ir nežinojo, kiek daug jie praranda. Jie mokė vaikus: mylėti tėvus — tai kiekvienam privaloma pareiga. Taip iš meilės padarė jausmą, kurio egzistavimui neliko erdvės. Kol žmonės meilės pasireiškime tematė vien pareigos atlikimą ir nesiliovė tikėję, kad įmanomas meilės kontroliavimas ir valdymas, tol nesimatė jokių žymių, kad ta meilė iš tiesų nuoširdi. Todėl žmonių santykiai buvo grubūs, žiaurūs, sustingę savo pirmykštėje stadijoje. Bausmė — ne kas kita, kaip tokio jausmų supratimo išraiška. Atrodo keista: žmonės, kuriems net mintis nekildavo, kad galima pakelti ranką prieš moterį, galėjo mušti beginklį padarą — vaiką. Mūsų laimei, per paskutiniuosius šimtą metų atsirado ir išplito kitas, kur kas žmoniškesnis supratimas apie tėvų ir vaikų santykius.

KITŲ VAIKŲ REIKŠMĖ

Ligi šiol kalbėjome apie tėvų ir mokytojų įtaką bei galimybes, formuluojant vaiko charakterį. Bet daug kur negalima apsieiti be kitų vaikų pagalbos. Paskutiniaisiais pirmųjų gyvenimo metų mėnesiais kiti vaikai darosi būtinybė. Šiuo periodu gali būti naudingi nežymiai vyresni vaikai. Trejų metų mažylis — geriausias pavyzdys vienamečiui: ir todėl, kad trimetinukas daro tai, ko norėtų ir pirmametis, ir todėl, kad vyresniojo veiksmai jam neatrodo antžmogiški. Daugelis vaikų, turinčių galimybę pasirinkti, veržiasi žaisti su vyresniais už save, nes tai leidžia jiems pajusti savo "reikšmingumą"; vyresnieji vaikai nori žaisti su dar vyresniais ir t.t. Todėl tiek mokykloje, tiek gatvėje vaikai priversti žaisti su savo bendraamžiais, nes vyresnieji nenori draugauti su jaunesniais už save. Tokiu būdu tikra vyresnių vaikų įtaka galima tik šeimoje.

Visos minėtos vaikų amžiaus grupės

(jaunesnieji, bendraamžiai ir vyresnieji) turi svarbių ypatumų kitiems vaikams auklėti. Vyresniųjų vaikų santykiuose su jaunesniaisiais ugdomas būtinas žmogui garbės troškimo jausmas. Mažylis sugeba parodyti milžiniškas pastangas, kad jį laikytų vertu dalyvauti vyresnių vaikų žaidimuose.

Vaikų tarpusavio bendravime, jų žaidimuose natūraliai gimsta mokėjimas elgtis, laikytis tam tikrų taisyklių.

Jaunesniojo amžiaus vaikai, ypač tarp 3-6 metų, taip pat vaidina svarbų vaidmenį vyresniųjų auklėjime. Kontaktuojant vien su suaugusiais, daugeliui vyresniųjų vaikų charakterio bruožams nėra dirvos pasireikšti, būtent, nepasireiškia tie bruožai, kurie reikalingi stipriajam, bendraujant su silpnesniuoju. Reikia vyresnįjį išmokyti, kad nesinaudotų jėga, dalijantis žaislais, nepyktų ir nerodytų susierzinimo, jeigu mažasis netyčia sugriovė jo sudėliotą iš plytų namelį, neužgrobtų žaislų, kurie jam nereikalingi, bet kurių taip nori jaunesnysis. Didesnysis turi žinoti: mažesnį labai lengva nuskriausti, grubiai elgiantis. Jeigu jaunesnysis verkia, vyresnysis turi stengtis jį nuraminti, paguosti.

Nors jaunesniųjų ir vyresniųjų vaikų tarpusavio bendravimas yra labai svarbus, bet dar svarbesnė bendraamžių draugystė, ypač pradedant nuo ketverių metų. Kaip elgtis su sau lygiu — štai ko svarbiausia išmokyti. Savo bendramokslių tarpe berniukas tiek populiarus, kiek sugeba išsikovoti populiarumą. Jį gali ignoruoti, gali juo žavėtis, bet visa tai priklauso nuo berniuko charakterio. Tik bendraamžių aplinka gali sukurti atmosferą, kurioje betarpiška reakcija ras laisvą išraišką laisvame, niekieno neapribotame bendravime. Tik kontakte su sau lygiais atsiras savigarba be noro tironizuoti, atidumas ir pagarbumas be meilikavimo. Todėl globa negalės padaryti vaiko auklėjimui tiek, kiek geras mokyklos, klasės kolektyvas.

Be minėtų privalumų, dar yra vienas, gal būt, pats rimčiausias. Vaikas kūnu ir siela trokšta žaisti: po pirmųjų gyvenimo metų tik žaidimas su kitais vaikais gali atnešti mažam žmogui pasitenkinimą. Be žaidimo vaikas auga sukaustytas, nervingas, praranda gyvenimo džiaugsmą, jį apima nerimas.

Šeimos krizės ir vaikai

A. Protas

Jau savaitė, kai penkerių metų Antanukas elgiasi vaikų darželyje labai neįprastai. Iki šiol buvęs ramus, draugiškas ir vaikų mėgstamas vaikas pasidarė triukšmingas, piktas, irzlus. Dabar Antanukas muša, stumdo, kandžioja savo draugus. Kartais daro tai tyčia, o kai kada pradeda verkti, sakydamas, kad pats nežinąs, kodėl taip elgiasi.

Tik kiek vėliau darželio auklėtojos sužinojo, kad išsiskyrė Antanuko tėvai. Tai individuali vaiko reakcija į tėvų išsiskyrimą. Vaikų psichiatrinėje literatūroje aprašyta daug įvairaus pobūdžio vaikiškų reakcijų. Šių eilučių autorius irgi ne kartą turėjo galimybių stebėti, kaip šeimyninės krizės atsiliepia vaikų auklėjimui.

Koks bebūtų geras naujasis vedybų partneris, jis niekada nepakeis vaikui tikrojo tėvo ir motinos. Vaiko sąmonėje visam laikui išliks prisiminimai, kad niekada jis nebuvo toks laimingas ir smagus, kaip tada, kai gyveno kartu su savo mamyte ir tėveliu. Net trejų metų vaikui tas faktas yra sunki psichinė trauma. Man teko gydyti vaiką, kuris po to, kai tėvai išsiskyrė, susirgo šizofrenija. Vienam berniukui po to atsirado epilepsiniai priepuoliai, o viena mergaitė ėmė mikčioti. Amerikiečių vaikų psichiatras Dermotas smulkiai ištyrė 16 vaikų tarp trejų ir šešerių metų amžiaus ir aprašė psichikos pakitimus, tėvams išsituokus. Vienas jo aprašytas berniukas pradėjo gaudyti sliekus bei vabalus ir juos užmušinėti. Tai buvo lyg savotiškas "kerštas" tėvams, o kartu ir agresijos nukreipimas į šalutinius objektus. O kitam vaikui ėmė atrodyti, kad ne tik tėvai, bet ir mokyklos mokytojas bei mokiniai jo neapkenčia. Klasės auklėtojos subartas, jis imdavo rėkti: "Jūs visi manęs nemylite, visi prieš mane nusistatę, norite

manimi nusikratyti, linkite man bloga". Ir po to imdavo mušti klasės draugus, sakydamas, kad čia jo priešai. Daugelis vaikų savo pergyvenimus ir nelaimes išlieja žaidimuose. Todėl stebint, kaip vaikai žaidžia, pavyksta labiau įsigilinti į jų vidaus pasaulį ir geriau juos suprasti.

Šiuose žaidimuose dažnai figūruoja tėveliai, jų geri ir blogi darbai, teigiami ir neigiami bruožai. Žaidimuose neretai įsikūnija vaikų norai ir baimės. Štai tėvas grubus, piktas, girtauja, dažnai muša motiną ir pagaliau palieka šeimą. Sūnus žaidžia, kad tėvelis susitvarkė, nustojo gerti, grįžo atgal, ir visi laimingai gyvena. Šeimoje motina valdinga, laiko vyrą ir vaikus savo rankose, visiems įsakinėja, moko, netoleruoja kitų nuomonių. Dukrelė žaisdama irgi plūsta kitus vaikus, nurodinėja, kaip jiems elgtis, visus kritikuoja, kas nesutina su jos nuomone, vadina kvailiais.

Ne tik žaidimuose, bet ir kasdieniniame gyvenime vaikai kopijuoja tėvų elgesį. Vyksta identifikacijos procesas — vaikas sąmoningai ir pasąmoningai tapatina save su savo tėvu ar motina. Berniukai dažniausiai identifikuoja save su tėvu, o mergaitės su motina. Taip vaikas pasisavina tiek geras, tiek ir blogas tėvų elgesio puses. Ir tai veikia stipriau už bet kokius pokalbius, nes žodžiai pamoko, o pavyzdžiai patraukia. Ne veltui Frebelis yra pasakęs, kad auklėjimas yra ne kas kita, kaip meilė ir pavyzdys. Benjaminas Spokas lygina vaikus su kempinėmis, sugebančiomis sugerti ir blogį, ir gėrį. Kiekvienoje šeimoje pasitaiko ir nesutarimų bei ginčų. Tai natūralu, nes du sutuoktiniai, nevienodai išauklėti, turintieji skirtingas įgimtas savybes bei pažiūras, negali sutikti visais klausimais. Dažnai jie vienas kito net nesupranta. Tai viena dažniausių smulkių kivirčų priežastis, dėl kurios nė vienas nekaltas. Jie neretai net nesistengia suprasti vienas kito.

Tokių kivirčų ir nesusipratimų būna mažiau, jei šeimos nariai yra tolerantiškesni, atsižvelgia į kito sutuoktinio "savojo aš" reikmes, giliau supranta vienas kitą, yra lankstesnių pažiūrų ir platesnės erudicijos.

Dėl visa to vaikai turėtų nenukentėti. Nėra jokio reikalo slėpti viską nuo vaikų. Gyvenime daug kas yra natūralu ir normalu, nors ir nepageidautina. Bet jokiu būdu neįtraukime į savo konfliktus vaikų. Jei vienas iš sutuoktinių nori, kad vaikai palaikytų jo pusę, įrodinėja, kad ne jis, o kita pusė kalta, jis daro nepataisomą žalą sau, savo partneriui ir ypač vaikams. Nesutarimai po to tik dar labiau sustiprėja. Ugnį nebus lengviau užgesinti, jeigu vietoj vandens pilsime alyvą. Taip žalojama būsimų vyrų ir žmonų psichika, jie mokomi, kaip reikia elgtis, kai įvyksta nesutarimai. Kaip išteisinti save ir apjuodinti kitą, kaip "papirkti sąjungininkus".

Yra tėvų, kurie žodžiais moko vaikus nemeluoti, gražiai elgtis, o darbais treniruoja juos šioms negerovėms.

Šeimoje, kurioje auga Vytukas, tėvelis mėgsta išgerti, o mamytė labai tam priešstarauja, seka kiekvieną tėvo žingsnį, laikas nuo laiko daro kratas namuose, ieškodama paslėptos degtinės ar jau išgertų tuščių butelių, turi savo "agentų" parduotuvėse, kurie praneša mamytei, jei tėvelis nusipirko alkoholinių gėrimų ar išgėrė stiklinę sauso pilstomo vyno. To neužtenka. Gera turėti "slaptų agentų" ir namie, kad jie viską pranešinėtų. Juo turi būti Vytukas. Bet tėveliui Vytukas irgi reikalingas. Išgerti darosi vis sunkiau. Mat, ir už išgertą alaus bokalą tenka "klausyti pamokslų visą savaitę". Vytukas turi meluoti ir nesakyti, kad tėvelis išgeria, o kai kada net jam padėti prieiti prie gėrimų. Abu tėvai elgiasi blogai ir abu kalti už netinkamą vaiko auklėjimą bei melo ugdymą. Pasitaiko, kad tėvai nesutaria vaiko auklėjimo klausimais. Tai, ką vienas draudžia, kitas skatina. Tėvelis būna perdaug griežtas, o mamytė perdaug švelni ir atlaidi ar atvirkščiai. "Žiūrėk tik, kad tėvelis (mamytė) nepamatytų, nes kliūs tada" ir pan.

Dėl tokio skirtingo ir nenuoseklaus auklėjimo vaikas mokomas būti nesąžiningu, melagiu ir veidmainiu. Nuo pat mažens jis susidaro klaidingą nuomonę, kad būtinai reikia apgaudinėti, sukčiauti ir "kombinuo-

Paruošė DANUTĖ ir GEDIMINAS VAKARIAI

LIETUVOS KOMUNISTAI DŽIAUGIASI HELSINKIO PASITARIMŲ DVASIA

"Tiesoje" rašoma, kad sėkmingai pasibaigus Europos saugumo ir bendradarbiavimo pasitarimams, susidarė komunistams palankios sąlygos plėtoti knygų mainus tarp įvairių valstybių. Komunistams tai auksinė proga skleisti savo politines idėjas vakarų pasaulyje.

Lietuvos TSR valstybinė biblioteka bendradarbiauja su 145 bibliotekomis įvairiose šalyse, o taip pat keičiamasi knygomis su 17 kapitalistinių kraštų kultūrinėmis draugijomis. Didžiausi leidinių mainai vyksta su JAV Kongreso biblioteka, kuri renka Tarybų Lietuvos mokslinę ir grožinę literatūrą, gaidas bei plokšteles. Palaikomi ryšiai su Kento, Pensylvanijos ir kt. Amerikos universitetų bibliotekomis. Našiai mainai vyksta su Britų biblioteka — Londone. Ne tik knygos, bet ir literatūriniai savaitiniai bei mėnesiniai leidiniai siunčiami į Švediją, Vakarų Vokietiją, o ypatingai glaudūs ryšiai palaikomi su Prancūzija (15 bibliotekų) ir Italija (11 bibliotekų).

Komunistų siekimus aiškiai pastebime iš jų išsiunčiamų knygų: P. Griškevičiaus "Lenino keliu didžiuoju", M. Šumausko "So-

---

ti". Taip ugdomi neigiami bruožai, kurie palaipsniui įauga į vaiko charakterį.

Šeimose, kuriose dažnai barniai, kivirčai, muštynės, vaikai suserga neurozėmis, kituose vystosi patologiniai asmenybės bruožai, trečių sutrinka dėmesys, sumažėja darbingumas, jie pradeda blogai mokytis, ima praleidinėti pamokas. O kadangi tokių vaikų psichika nuolat traumuojama, yra galimybė susirgti įvairiais psichoziniais ir kitais psichoneurologiniais negalavimais.

Štai dar vienas pavyzdys. Robertėlis yra švelnus gyvas berniukas. Mėgstamas vaikų ir suaugusių. Turi tris už save mažesnius broliukus. Jo abu tėvai labai užimti. Robertėlis jaučia, kad tėveliams labai trūksta laiko. Jis labai norėtų, kad ir jam būtų skiriama jo daugiau. Tačiau šilta šeimos atmosfera kompensuoja viską. Nė vienas tėvų nesistengia vadovauti kitam, nėra kovos "dėl valdžios". Nėra taip pat griežto pasiskirstymo tarp moteriškų ir vyriškų darbų. Tėveliai mėgsta diskutuoti, tačiau jie nesikivirčija ir nesistengia primesti vienas kitam savo nuomonės. Abu supranta, kad kitaip ir būti negali. Tėvelis mėgsta futbolą ir ledo ritulį. Robertėlis jo karščiausias bendrininkas ir sirgalius. Bet ir mamytė, ir kiti vaikai ploja už įmuštą įvartį. Vieno šeimos nario interesai užkrečia kitus. Bet šie šeimos nariai dar ir skirtingi. Kiekvienas turi savo ypatybių ir polinkių. Būna ir nesklandumų, nes visiškai išvengti jų negalima. Tačiau Robertėlis jų nejaučia.

Šeimoje turėtų būti daugiau juoko, linksmumo, geros nuotaikos. Reikia skatinti ir plėtoti teigiamas emocijas, stengtis, kad vyrautų abipusė pagarba ir pagalba, kad abu partneriai atsižvelgtų į kito individualias savybes, nesistengtų nuasmeninti vienas kito. Visa tai turi teigiamos įtakos vaikų charakteriui ir sveikatai.

cialistinė Lietuva", J. Maniušio "Tarybų Lietuva: laimėjimai ir perspektyvos", R. Batūros "Lietuva tautų kovoje prieš auksо ordą" ir kt. Praeitais metais buvo išsiųsta apie septyni tūkstančiai spaudos vienetų.

POETIŠKA - LITERATŪRINĖ VASARVIETĖ

Ties Anykščiais pastatyti poilsio namai — "Šilelis", kuriuose gali gyventi 450 žmonių. Vasarodamas šiame pušyne, gali pajusti ir išgyventi vysk. A. Baranausko aprašytą "Anykščių šilelį": iš ryto pasakišką miško bylą — nesuskaičiuojamų Anykščių šilelio sparnuočių klegenimą, suokimą, švilpavimą. Vasarotojai keliauja po literatūrines Anykščių vietas, besigrožėdami Rubikių ežeru, Karalienės liūnu, aplankydami Jono Biliūno gimtinę Niuronių kaime, vysk. A. Baranausko ir A. Vienuolio-Žukausko atminimų muziejų, įkopia į Liudiškių piliakalnį, ant kurio ilsisi Jono Biliūno palaikai.

"Tiesoje" rašoma, kad šie namai, tarsi sala pušų mariose. Mums labai abejotina, ar tie žmonės, kurie čia vasaroja iš "plačiosios tėvynės", žino, kad dar ne per seniausiai iš šios salos sklido šviesūs spinduliai po platų pasaulį, garsinant gražiąją lietuvių kalbą.

Kaip kiekvienoje Tarybų Lietuvos vasarvietėje, taip ir šioje, pastebima nešvara ir apsileidimas. "Tiesa" nesigėdina rašyti, kad ne vienoje vietoje takas nuo poilsio namų link Šventosios tiek įsigriaužęs į skardį, kad eini lyg grioviu. Nėra laiptelių. Anykščių šilelis išvažinėtas mašinų. Gražiu vingiuotu taku, kuriuo mėgdavęs po šilelį pasivaikščioti poetas vysk. A. Baranauskas, vyksta prekių pervežimas. Rodyklės į gražiąsias apylinkes bei lankytinas vietas nulenktos ir net nulaužytos. Skaitant "Tiesoje" parašytas šias eilutes, prisimena vysk. A. Baranausko parašyti žodžiai:

"Į kurį žiūrint, taip neramu regis:
Lyg tartum rūmas suiręs, nudegęs,
Lyg kokio raisto apsvilus kemsynė...
.....
Ant dūšios labai sunku ir neramu tapo.
Mat, toji pati galybė, kur miškus sugriaužė,
Širdį, dūšią apgriuvo... ir giesmę nulaužė".

KOMUNISTAI PRIPAŽĮSTA, KAD LIETUVOJE 18-TOJO AMŽIAUS ARCHITEKTŪRA BUVO KURIAMA JĖZUITŲ IR DOMININKONŲ ARCHITEKTŲ

"Literatūros ir Meno" savaitraštyje rašoma, kad Vilniuje 17-tame ir 18-tame amžiuje buvo dvi mokyklos, ruošiančios architektus — tai domininkonų ir jėzuitų. Šie du vienuolynai ruošė savo architektus, nes daug statė — statyba įėjo į vienuolynų programą. Vienuoliai, pritardami dvarininkų santvarkai, turėjo didelę įtaką į visą kultūrinį Lietuvos gyvenimą: švietimą, mokslą, literatūrą ir meną. Nepaisant vienuolynų daromų skriaudų Lietuvos prastiems žmonėms, kaip rašo savaitraštis, kai kurie vienuoliai buvo talentingi architektai ir sukūrė vertingų bei savitų architektūros kūrinių. Domininkonai labiau linko į vientisumą ir tapybiškumą, jėzuitai — į klasiškumą. Iš Vilniaus jėzuitai vykdavo dirbti į Gardiną, Minską, Polocką, Bobruiską, Vitebską, o taip pat ir į Rytprūsius.

Vysk. Motiejus Valančius, "Žemaičių vyskupystėje" aprašęs Kražių bažnyčios statybą, sako: "...o jėzavitas Zebrovskis ne vien išrašė ant popieriaus, kokia ta bažnyčia turi būti, bet dar, kaipo mokytas amatininkas, rodė mūrininkams, kaip turi dirbti".

SENOVĖS LIETUVIŲ GĖRIMAS — MIDUS

"Tiesoje" giriamasi, kad už lietuvišką midų gaunami diplomai, garbės raštai iš įvairių sąjunginių ir tarptautinių parodų: Poznanės, Montrealio, Londono ir Zagrebo. Lietuviško midaus gamybos būdui pripažinta visuotinė reikšmė ir išradimo apsaugos raštas, Anglijoje. Šiandien lietuviškas midus gaminamas Stakliškėse, pagal Aleksandro Sinkevičiaus nurodymus.

Komunistai pratę visus nuopelnus prisiskirti sau. Jie pamiršo, kad 16-tame amžiuje Tomas Makovskis, braižydamas Lietuvos žemėlapius, po jais duodavęs plačius Lietuvos istorijos ir geografijos aprašymus. Jo žemėlapių vienas pavyzdys išlikęs Upsalos universiteto bibliotekoje, kurio paaiškinimuose rašo: "Gėrimas iš medaus ir vandens, sumaišytas su vyšnių sultimis ir įvairiais kvapsniais, iki šimto ir daugiau metų

išlaikytas namuose, savo skoniu ir aromatu geresnis už žinomą malvazijos vyną".

Wulfstan — anglų jūrininkas, keliaudamas po aisčių žemes apie 887-901 m. ir aprašęs jų papročius, mini, kad kilmingieji ir diduomenė gėrė kumelių pieną, o neturtingieji ir vergai — midų.

ATRASTA DAUGIAU ISTORINIŲ DUOMENŲ APIE KONSTANTINĄ ŠIRVYDĄ

Knygininkas ir leidinių vertintojas Juozas Rimantas paliko Lietuvos respublikinei bibliotekai daug savo rankraščių, tarp kurių K. L. Mittelsteine 30 puslapių mašinraštį apie Konstantiną Širvydą, parašytą 1936 m. Iki šiol K. Širvydas žinomas kaip jėzuitas, pamokslininkas, Vilniaus akademijos profesorius ir pirmojo lietuvių kalbos žodyno autorius. K. L. Mittelsteine, atskleisdamas K. Širvydą ano meto gyvenimo sąlygose, rašo apie Širvydo bendraamžius, mokytojus, mokinius; tokiu būdu iškyla naujos pavardės ir nauji duomenys. Jis teigia, kad Širvydas jau keturiolikos metų įstoja į jėzuitų gimnaziją Vilniuje. Šioje gimnazijoje Širvydas baigė poetikos klasę, išmokdamas lotyniškai, graikiškai ir hebraiškai rašyti poeziją. Jo mokslas užtruko keturiolika metų svetimoje aplinkoje, bet K. Širvydas išliko ištikimas lietuvių kultūrai todėl, kad jo kitataučiai mokytojai buvo susirūpinę vien katalikybės platinimu, o ne savo tautos idėjų skleidimu. Tokią išvadą daro K. L. Mittelsteine.

Didelę įtaką K. Širvydui padarė M. Daukšos postilė ir vysk. M. Giedraičio asmuo bei pavyzdys. 1608 m. daugumui lietuviškai kalbančių jėzuitų išvažiavus į Kražius, K. Širvydas, pasilikęs Vilniuje, buvo pagrindinis kovotojas už lietuvybės skleidimą. 1631 m. prieš pat mirtį jam buvo suteiktas laisvųjų menų daktaro titulas.

LIETUVOS IŠDIRBINIAI IR DARBININKŲ PASISEKIMAI

Kaune gaminami vaizdų perdavimo prietaisai, vardu "Šilelis", buvo apdovanoti kokybės žymeniu. Jį gaminantiems darbininkams didelis džiaugsmas, bet kaip pas komunistus priprasta, jie turėjo pasižadėti ir įsipareigoti pakelti darbo našumą ir kiekybę.

"Šilelius" gamina jau trečius metus ir jų daug parduoda Suomijai, Lenkijai, Kanadai, Čekoslovakijai, o šiomis dienomis paruošta siunta ir į Angliją. "Šilelių" per metus pagaminama 40 tūkstančių.

Vilniaus kuro aparatūros gamykla gamina traktoriui T-25 labai svarbią dalį — kuro siurblį. JAV žada šį traktorių pirkti iš Tarybų Sąjungos. Darbininkai buvo raginami dirbti be poilsio, todėl pirmieji įvykdė penkmečio planą respublikoje.

Utenoje gaminamos laboratorinės elektros krosnys ir džiovinimo spintos. Šie gaminiai turi didelę paklausą ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje. Jie turi valstybinį kokybės ženklą.

Labai tikslias stakles su apmatiniu valdymu gamina Vilniaus "Žalgirio" staklių gamykla. Jomis gaminiai padaromi kelių mikronų tikslumu. Vienomis staklėmis atliekama 30 skirtingų veiksmų, ir vienas darbininkas gali aptarnauti kelias stakles. Leipcigo ir Berno tarptautinėse mugėse trys lietuviškų staklių pavyzdžiai gavo aukso medalius.

Pirmą kartą Lietuvoje sukurtos ir pradėtos gaminti "trečiosios kartos" elektroninės skaičiavimo mašinos. Šios mašinos per sekundę atlieka dešimtis tūkstančių veiksmų ir pakeičia šimtus žmonių.

Lietuvoje šiandien gaminami 108 gaminiai su kokybės ženklu. Daugumo šių gaminių Lietuvos žmonės nemato ir net nusipirkti negali, nes jie išvežami į "brolišKas" respublikas arba užsienį.

DAR APIE PUSTOMO SMĖLIO KOPAS

Nidos-Gobšto rago ruože pustomos kopos maždaug po 3-5 metrus per metus slenka į rytus, užpildamos smėliu pamario palvę, pievas ir medžių gojelius. Gausiai žmonių lankoma Parnidžio kopa per penkiolika metų vietomis paslinko keliasdešimt metrų į priekį ir pažemėjo apie 10-12 metrų. Šias kopas nuo jūros skiria palvės miškas ir jos nebegali pasipildyti jūros smėliu. Jos žemės tol, kol susidarys simetrinis jų vertikalus

piūvis, tada jos palaipsniui apžels sausramėgėmis žolėmis ir krūmokšniais. Visiškai jos neišnyks, o išliks 20-25 m. aukščio smėlio gubriu. Šią padėtį jos pasieks po 150-200 metų.

Lietuvos mokslininkai ieško būdų, kaip dirbtinėmis priemonėmis kryptingai tvarkyti smėlio judėjimą bei pasiskirstymą kopose. Turima vilčių, kad kopos ir jų grožis bus išsaugotas.

1979 METAIS VILNIAUS UNIVERSITETAS ŠVĘS 400 METŲ SUKAKTĮ

Šiam jubiliejui pradėta ruoštis jau šiandien. Atnaujinami istoriški paminklai, buvusi Šv. Jono šventovė ir kt. vietos. Išryškinama kadaise tris-keturis kartus uždažyti didingi tapybos kūriniai, atsargiai nuskutant kruopelę po kruopelės dažų sluoksnių, po kuriais slypi reikšmingos vaizdų mažmenos. Vaizdakaliai atnaujina gausybę lipdytų meno kūrinių, medžio drožėjai — baldus ir medžio drožinius, metalistai taiso šviestuvus, auksuotojai — baroko išraitymus. Atnaujinami spalvoti langai. Jau sutaisyti mažieji vargonai, o netrukus suskambės ir didieji.

PASTATYTAS NAUJAS TILTAS PER NĖRĮ

Verksnionyse, ties trijų rajonų riba — Vilniaus, Trakų ir Širvintų, lapkričio 14 d. atidarytas naujas tiltas per Nėrį. Važiuojant iš Vievio į Maišiogalą, nereikės važiuoti per Vilnių. Pasinaudojant nauju tiltu, kelias sutrumpės 60-čia kilometrų.

Sukelia juoką, kai "Tiesoje" rašoma, jog šis tiltas buvo baigtas statyti dviem mėnesiais anksčiau nuskirto laiko ir buvo tiltų statytojų dovana TSKP 25-jam suvažiavimui. Tai tikras pasityčiojimas iš darbininko, gyvenančio "darbo žmonių rojuje". Suprantama, kad ši statytojų grupė buvo nuolat barama ir raginama greičiau dirbti, kad tiltas būtų baigtas prieš komunistų partijos suvažiavimą.

KAUNO LAISVĖS ALĖJA TIK PĖSTIEMS

Nuo centrinio pašto iki sankryžos su Ožeškienės gatve viena alėjos pusė paaukštinta ir padengta plytelėmis. Uždrausta važiuoti automobiliams, ir čia vaikščioja tik pėstieji. Ateityje visa Laisvės alėja bus skirta tik pėstiesiems.

DZŪKIJOS MIŠKUOSE DAUG GRYBŲ IR UOGŲ

Šiemet dzūkai pririnko 1673 tonas grybų, 75 tonas mėlynių, 51 toną spanguolių ir 5 tonas šermukšnių. Tik dalis šių gėrybių buvo panaudota savo reikalams — didesnė parduota užsieniui.

PRIE PANEVĖŽIO BUS PADARYTOS MARIOS

Nevėžio aukštupyje, šalia "Ekrano" gamyklos, jau pradėti statybos darbai ir upė pasukta nauja vaga. Būsimosios marios bus 84 hektarų ploto ir nusitęs aštuonis kilometrus. Planuojama taip pat šešių metrų aukščio vandens krioklys.

LIETUVOS DAILININKŲ KŪRINIŲ PARODA

Tarptautiniams moters metams paminėti spalio 29 d. Dailės parodų rūmuose, Vilniuje, įvyko respublikinė moterų dailininkių paroda, kurioje buvo 250 darbų. Lietuvos Dailininkų sąjungoje moterys sudaro beveik pusę visų narių. Lietuvos dailininkės su savo darbais dažnai atstovauja Tarybų Lietuvos dailei užsienyje, kur yra ne kartą pelnę tarptautines dovanas.

LIETUVOJE MOKOSI KAS TREČIAS

Lietuvos komunistai giriasi, kad po karo jie pristeigė daug įvairių mokyklų. Lietuvos respublika mokyklų skaičiumi pirmauja visoje TSRS. Iš dešimties tūkstančių gyventojų šiandieninėje Lietuvoje yra 205 moksleiviai, kurie gali pasirinkti 170 amatų. Tai apie 50 procentų visų TSRS mokomų dalykų.

KOMUNISTINĖJE LIETUVOJE AUTOMOBILIO PADANGA KAINUOJA 74 RUBLIUS

Automobilių savininkai, neįstengdami nusipirkti be galo brangių padangų, jas vagia. Už padangos pavogimą automobilistai baudžiami iki dvejų metų laisvės atėmimu.

kalba

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.J. / Patarėjas — PROF. PETRAS JONIKAS

MOTERŲ PAVARDĖS

Gerbiamasis Redaktoriau,

Būčiau labai dėkingas, jeigu paaiškintumėte moterų pavardžių rašymą. Man atrodo, kad čia yra nemaža painiavos. Štai, pavyzdžiui, "Drauge" vienoje vietoje merginos pavardę rašo *Gustaitė*, kitur — *Gustaitytė*. Taip pat tame pačiame laikraštyje, užuojautose dėl tos pačios moters mirties, mirusiosios pavardė buvo rašoma trejopai: *Petkevičienė, Petkienė, Petkuvienė*.

Šia proga dar norėčiau išgirsti Jūsų nuomonę apie vis labiau ir labiau įsigalintį paprotį lietuvių spaudoje rašyti moterų pavardes taip, kaip vyrų. Kad jos yra moterys, galima sužinoti tik iš vardo, jeigu jis pridedamas, o jeigu nėra vardo, tai nežinai, ar ten vyras ar moteris, aš ištekėjusi moteris ar mergaitė.

Su tikra pagarba

Kazys Markus

Gerbiamasis,

Pirmiausia noriu paaiškinti apie tuos du pavyzdėlius, paimtus iš "Draugo", o paskui plačiau pakalbėsime apie Jūsų iškeltas problemas. Jeigu ta pati mergaitė vienur vadinama Gustaite, o kitur Gustaityte, tai čia paprastas apsirikimas — korektūros klaida. Jeigu jos tėvas yra Gustas, tai ji bus Gustaitė, o jeigu Gustaitis — tai Gustaitytė.

Tos mirusiosios moters pavardė pirmiau yra buvusi Petkevičienė, bet paskui jų šeima sulietuvino savo pavardę — iš Petkevičių pasidarė Petkai. Jeigu vyriška pavardė baigiasi galūne *-us* (Petkus), tai moteriškosios giminės pavardė gauna priesagą *-uvienė* arba *-ienė*. Užtat tą pačią pavardę rytų ir vakarų aukštaičiai rašys ar tars *Petkuvienė*, o žemaičiai — *Petkienė*.

Lietuvių, latvių ir slavų kalbose vyrų ir moterų pavardės turi skirtingas formas, skirtingas galūnes. Mūsų kalboje tuoj iš pavardės gali žinoti, ar tai yra vyras, ar ištekėjusi moteris, ar mergaitė. Pirmiau buvo įprasta net ir sūnaus pavardę skirti nuo tėvo, sūnų vadinant mažybine tėvo pavardės forma, pvz. Jonaitis — Jonaitukas, Kairys — Kairiukas ir pan. Dabar ši mažybinė forma tevartojama tarmėse.

Kai kurie mūsų tautiečiai, gyvendami užsienyje ir norėdami prisitaikyti prie vietinės kalbos vartosenos, pradeda ir moteris vadinti vyriškomis pavardėmis. Bet nereikėtų taip daryti. Tos mūsų skirtingos pavardžių formos yra tam tikras kalbos ir tautos turtas. Jeigu mes jo atsisakome, nuskurdiname patys save. Sakoma, kad, vartojant skirtingas tos pačios šeimos vyro ir moters pavardės formas, svetimoje šalyje susiduriame su įvairiomis sunkenybėmis. Tokiu teigimu galima labai abejoti. Tur būt, kiekvienam sportu besidominčiam asmeniui yra žinomos dvi moterų teniso žvaigždės: rusė Olga Morozova ir čekė Martina Navratilova. Jos visur ir visada vartoja moteriškas savo pavardžių formas ir dėl to, atrodo, neturi jokių sunkumų. Priešingai — amerikiečiai jų pavardėmis domisi, apie jas rašo, aiškina ir kartais net savotiškai pavydi, kad čia nereikia pridėti nei Mrs., nei Miss, nes jau iš pačios pavardės žinai, kad tai yra moteris.

Vartodami vyrams ir moterims tas pačias pavardės formas, galime turėti įvairių

keblumų ir neaiškumų. Kartą iš vieno asmens gavau laišką, kuriame jis užprašė mišias už a.a. Kazimierą Dagilis. Rašė, kad mišiose žada dalyvauti daug žmonių, tad norėtų, kad prieš mišias būtinai būtų paskelbta, už ką jos atnašaujamos. Tad štai dabar ir žinok, kaip čia turėsi skelbti: už Kazimierą Dagilį, ar už Kazimierą Dagilienę, ar už Kazimierą Dagilytę...

Kaip sudaromos mergaičių ir moterų pavardės, mūsų bendrinėje kalboje yra nustatytos tam tikros taisyklės. Tarmėse tos pačios mergaitės pavardė gali turėti įvairias priesagas. Jeigu pavyzdžiu paimsime vyro pavardę *Stirbys*, tai mergaitė bendrinėje kalboje bus Stirbytė, pajūrinėje žemaičių tarmėje — Stirbalė, rytų aukštaičių — Stirbyčia, vakarų aukštaičių — Stirbiūtė.

Bendrinėje kalboje mergaičių pavardžių priesagos yra *-aitė, -ytė, -utė, -ūtė* ir *-iūtė*, o ištekėjusių moterų *-ienė* ir *-uvienė*. Šios priesagos pridedamos prie atitinkamos vyriškosios pavardės šaknies.

Priesaga *-aitė* pridedama prie vyriškų pavardžių, kurios baigiasi galūne *-as* arba *-a*. Pvz.: Sakalas — Sakalaitė, Daumantas — Daumantaitė, Garšva — Garšvaitė, Kašuba — Kašubaitė.

Priesaga *-ytė* dedama prie pavardžių galūnėmis *-is, -ys, -ė, -ia*. Pvz.: Dargis — Dargytė, Vainys — Vainytė, Pempė — Pempytė, Stundžia — Stundžytė.

Priesagą *-utė* dedame prie pavardžių, kurios baigiasi galūne *-us*. Pvz.: Martinkus — Martinkutė, Stankus — Stankutė. Jeigu galūnė *-us* eina po priebalsio *j*, tai pridedama priesaga *-ūtė*. Pvz.: Šlajus — Šlajūtė, Moliejus — Moliejūtė.

Priesaga *-iūtė* pridedama prie pavardžių su galūne *-ius*. Pvz. Grinius — Griniūtė, Katilius — Katiliūtė, Smilgevičius — Smilgevičiūtė.

Ištekėjusių moterų pavardės turi priesagą *-ienė*, išskiriant tuos atvejus, kai vyriška pavardė baigiasi galūnėmis *-us* ir *-ius*, bet ir šiuo atveju kai kur (pvz. Žemaitijoje) pridedama priesaga *-ienė*. Šiaip bendrinėje kalboje prie šių pavardžių pridedama priesaga *-uvienė*. Pvz.: Bartkus — Bartkuvienė, Stankus — Stankuvienė, Skardžius — Skardžiuvienė, Saladžius — Saladžiuvienė. Tačiau ir bendrinėje kalboje kai kurios pavardės, susidarančios daugiau kaip iš dviejų skiemenų, (paprastai turinčios priesagą *-avičius* arba *-evičius*), nors ir baigiasi galūne *-ius*, moteriškose pavardėse gauna priesagą *-ienė*. Pvz.: Petravičius — Petravičienė, Rimkevičius — Rimkevičienė.

Kai kam, ypač žemaičiams, keistai atrodo toji priesaga *-uvienė*, tačiau reikia prisiminti, kad tokia priesaga vartojama ir bendriniuose daiktavardžiuose. Pvz.: sukčius — sukčiuvienė, stalius — staliuvienė, kerdžius — kerdžiuvienė. Tačiau šiuo pavardžių klausimu negali būti jokios prievartos — jeigu kam toji priesaga *-uvienė* nepatinka, gali savo pavardę vartoti su priesaga *-ienė*.

Moteriškų pavardžių kirčiavimas taip pat gali sukelti neaiškumų, abejojant, ar kirtį dėti šaknyje, ar priesagoje. Čia gal negalima reikalauti laikytis griežtų taisyklių, bet vis dėlto bendrinėje kalboje yra nusistovėjusi tam tikra tvarka.

1. Jeigu vyriškoje pavardėje kirtis yra pastovus, nekilnojamas, tai iš jos padarytoje pavardėje (čia kalbame apie ištekėjusių moterų, bet ne apie mergaičių pavardes) kirtis bus šaknyje, pvz.: Petraitis — Petraitienė, Mikėnas — Mikėnienė, Jonynas — Jonynienė, Skardžius — Skardžiuvienė, Petrauskas — Petrauskienė, Steponavičius — Steponavičienė, Lapinskas — Lapinskienė.

2. Jeigu vyriškoje pavardėje kirtis nėra pastovus, bet kilnojamas, tai iš jos padarytoje moteriškoje pavardėje kirtis bus priesagoje, pvz.: Galaunė — Galauníenė, Rūkštelė — Rūkštelíenė, Vėžys — Vėžíenė, Binkis — Binkíenė, Bindokas — Bindokíenė.

• *Bažnytinės teisės draugijos* suvažiavime San Diego mieste šių metų specialiai pagerbtu kanonistu išrinktas kun. R. E. Goedert iš Čikagos už jo siūlomas moterystės nuostatų reformas, kurios pagreitintų moterystės bylų sprendimus ir pakeistų kai kuriuos reikalavimus, darant juos palankesnius susituokiantiems.

THE APPLE DUMPLING GANG

Disney bendrovės filmas, mišinys tarp pasakos ir tikrovės, pagal Disney įprotį — su vaikais aktoriais, susuktas pagal Jack Bickham romaną, muzika Buddy Baker, pastatymas Bill Anderson. Fabula: atsiranda trys maži našlaičiai, apleistų kasyklų paveldėtojai. Niekas jų nenori priimti. Aplinkybės priverčia Russell Donovan, kurį čia vaidina Bill Bixby, juos pasiimti savo globon. Jis daugeliui kaimynų siūlo vaikus, bet durys prieš juos užsidaro.

Padėtis pasikeičia, kai nuotykingoje kelionėje į kasyklas vaikai suranda 356 svarų aukso gabalą. Dabar visi tik veržiasi vaikus priimti auginti, bet jie palieka prie to Donavan, kuris iš reikalo turėt šeimininkę veda Dusty Clydesdale (Susan Clark). Į ekraną įvedama ir pora valkatų-plėšikų, labai apšepusių, neimponuojančių.

Filme yra šiokia tokia intriga, keletas komiškesnių scenų, bet nei psichologine gelme, nei daugelio aktorių vaidyba filmas nepasižymi. Nors būtų skirtas daugiau vaikams, bet mažai užgriebia ką iš tikrojo dabarties vaikų gyvenimo. Šiaip filmas švarus, bet gerokai blankokas ir nuobodokas, gal tik vaikams, matant mažuosius aktorius, būtų kiek įdomiau.

FROM BEYOND THE GRAVE

Pasisekimas tokių gąsdinančių filmų, kaip "The Exorcist", "Jaws", "Earthquake" paskatino rinkon paleisti ir šį apie vaiduoklius ir dvasias. Tai britų gąsdinantis filmas, susuktas pagal R. Chetwynd-Hayes knygą "The Unbidden", iš kurios scenarijų sudarė R. Clark ir R. Christodoulou. Režisierius K. Connor, pastatymas Rosenbergo ir Subotskio.

Filmas susideda iš keturių dalių — atskirų vaidinimų, kuriuos jungia tas bendras faktas, kad pradžioje žmogus ką nors perka iš senienų krautuvės "Temptations Limited", kaip nors apgaudamas jų savininką (P. Cushing). Už tai jie nubaudžiami vaiduoklių pasirodymu. Pirmoje istorijoje iš 400 m. senumo veidrodžio išlenda žiauri dvasia, antrojoje istorijoje vyras (I. Bannen), susiinteresavęs jauna mergina, "nusikrato" žmonos, trečiojoje — keistas mediumas (M. Leighton) padeda išguiti dvasias, po kambarį belakstant baldams, pagaliau ketvirtame gabale — jauna vedusių pora įstringa už meniškų medinių durų...

Filmas, pilnas žudynių, pasibaisėtinų vaiduoklių, dvasių, žiūrovui daro slegiantį įspūdį ir stebint reikia stipriai gyventi tuo, kad čia tik vaidinimas, tik paprastas filmas, kitaip būtų per didelė nervų įtampa. Dėl to šis filmas netinkamas nei vaikams, nei silpnesnių nervų ar širdies žmonėms. Jis nėra patrauklus, nes normalus žmogus nelaikys jo nei išsiblaškymą teikiančiu pramoginiu filmu, nei meniškai kuo ypatingiau vertingu.

Gal jis tik bus įdomus stebėti, kaip britai filmų aktoriai vaidina, kaip techniškai įvykdomi įvairių vaiduoklių pasireiškimai. Tačiau šis dvasių pasaulio filmas nesiremia tokia tikrove, kaip filmai apie žemės drebėjimą, apie ryklio žiaunas (Jaws), ir žiūrovas iš jo išeis gal daugiau pavargęs, negu išblaškęs dienos nuovargį ar pailsėjęs.

ROOSTER COGBURN

Daugelį šis filmas patraukia savo dviem garsenybėmis: John Wayne ir Katharine Hepburn. Savo aukštos klasės vaidyba filmuose jiedu yra įsigiję daug gerbėjų, tik jau dabartiniame jų pasirodyme yra daugiau ryški jų turima amžiaus našta. Čia John Wayne yra sumanaus, drąsaus maršalo Rooster vaidmeny, begaudantis plėšikus, bėgančius su nitroglicerino vežimu. Jis moka labai taikliai šaudyti ir sugeba rasti išeitį kebliausiose padėtyse, tik jau svaigalų butelį tai vis su savimi turi ir dažnai maukia.

Hepburn čia protestantų misijonieriaus duktė, rimta ir pamaldi, nors nuo nukauto plėšiko, kurio lavoną ji truputį rimčiau aptvarko, pasiima kišeninį laikrodį. Plėšikai nužudė jos tėvą,

ir dabar ji prisijungia prie maršalo, norėdama juos gaudyti. Filme yra nuotykių: vijimasis plėšikų, bėgimas nuo jų, net ir plaukiant pavojingas rėvas turinčia upe, panaudojant vien tik paprastą keltą. Laimi, žinoma, gerieji. Filmas klasifikuojamas kaip moraliai tinkamas suaugusiems ir jaunimui.

Filmas neturi ypatingo psichologinio gilumo ar žymesnės meniškos vertės, bet išsiblaškymui gali neblogai pasitarnauti. Vietomis yra ir šiek tiek humoro, duodama nemažai gražių Oregono vaizdų, kur jis buvo susuktas. Atrodo, kad filmas sudarytas prisitaikant prie Wayne ir Hepburn palinkimų bei sugebėjimų, duodant jiems progos dar kiek pratęsti savo ekrano karjerą.

TALES FROM THE CRYPT

Tai dar vienas tų baisiųjų (horror) filmų, britų gamybos, paruoštas britų aktorių: Fr. Francis, R. Richardson, P. Cushing, J. Collins, R. Greene, P. Magee, I. Hendry, N. Patrick.

Šis filmas — tai mozaika iš penkių gabalų. Vaizduoja penkis žmones, patekusius į ano pasaulio mirusiųjų kriptą, kur juos sulaiko vienuolis, lyg koks Šv. Petras, ir atskirais vaidinimėliais atskleidžia jų praeities nusikaltimus. Juose gausu baiminančio turinio, apgavystės, sužalojimų. Duodama suprasti, kad už savus nusikaltimus jie gramzdinami į didžios kančios vietą ir baigiama klausimu į žiūrovus, ar kuris iš jų to pat nenusipelno. Filmas labiau intriguojantis už "From Beyond the Grave", bet apskritai slegiantis, persunktas nusikaltimų veiksmų; nors gerai, kad jie neigiamai vertinami, bet tai neatperka sunkios filmo nuotaikos.

LET'S DO IT AGAIN

Sklandžiai pastatyta komedija, kur pagrindiniai aktoriai yra du negrai: Sidney Poitier ir Billy Cosby, abu pasižymį neeiliniais talentais. Poitier nėra komediantas, bet šiame filme jis iškyla kaip režisierius. Cosby čia vaidina sumanų, suktą charakterį, sugebantį surasti išeitį iš daugelio sunkių ir sudėtingų situacijų. Poitier šiame filme yra Atlantos pieninininkas, o Cosby — fabriko darbininkas. Jiedu — nariai fraternalinės Shaka Sūnų ir Dukterų ložės ir jų uždavinys laimėti pinigų senelių namams.

Pastangos gauti lėšų rinkliava — visai nesėkmingos. Tada jiedu slapta pasiima jau surinktus 18.000 dol. ir su žmonomis išvyksta į New Orleans atostogų, su planais laimėti reikiamų pinigų sumas. Poitier vaizduoja gabų hipnotizuotoją. Jis užhipnotizuoja bokso rungtynėms besiruošiantį silpnoką sportininką, kurį čia vaidina Ossie Davis, kad jis nejaustų skausmo ir būtų labai stiprus. Deda tūkstančius dolerių lažybose. Laimi, ir jie surenka didelį laimikį iš kriminalinės gaujos. Šie suvokia, kas nutiko, nugabena vėl abudu į New Orleans, kad užhipnotizuotų tų gengsterių naudai, bet Poitier įstengia padaryti priešingai ir vėl laimėti daug pinigo.

Nors tiedu apsukrūs charakteriai, kuriuos vaizduoja Poitier ir Cosby, yra nemažai sukti, tačiau jie varžosi su tikrais gengsteriais, be to — pinigus telkia neblogam tikslui, tai publikos simpatijos yra jų pusėje, nors moraliniu atžvilgiu tai nebūtų priimtina. Bet pagaliau visi žiūrovai suvokia, kad čia tik eilinė smagi komedija, gerai pastatyta, besiremianti tvirtais aktoriais, ir pasiduoda tai smagiai nuotaikai, palankiai aniems apsukriesiems. Filmas užsitęsia 110 min., jo slinktis sklandi, perpinta gausiomis komiškomis situacijomis. Prasprunka vienas kitas kiek riebesnis posakis, bet tikros pornografijos nėra. Tai tik šiaip sau pramoginiam išsiblaškymui filmas, meniškai neblogai susuktas.

SWISS FAMILY ROBINSON

Tai jau kiek ankstesnis pagal Johann Wyss knygą susuktas filmas. Jį sukūrė Walt Disney bendrovė, kuri pasižymi filmų švarumu, parinktais vaizdais, stipresne intriga, tai nenuostabu, kad filmas vėl tai šen, tai ten iškeliamas į ekraną.

Filmas rišamas su Robinzono gyvenimu, nes vaizduoja šeimą, kuri, audroje sudužus laivui, išmetama į negyvenamas pakrantes. Tėvas, motina, trys sūnūs labai išradingai įsikuria kalnelyje, medžiuose, pasistatydami gana ištaigius butus, panaudodami iš laivo atsivežtus baldus ir kitus daiktus, o atsigabenti iš laivo gyvuliai padeda jiems sudaryti ištisą ūkį.

Čia yra ir Disney pamėgti bendravimai su gyvuliais ir žvėrimis, kur ypač pasižymi mažiausias berniukas. Du paaugesnieji jau prisimena ir mergaites. Išėję ieškoti žmonių ir būdų iš tos salos ištrūkti, tiedu jaunuoliai išgelbsti piratų užpultą "berniuką", kurio dėdę piratai pagrobia, o "berniukas" pasirodo esanti perrengta mergaitė, kad mažiau atkreiptų piratų dėmesį.

Užsimezga pirmosios meilės jausmai. Vyksta varžybos tarp berniukų, bet visus juos sujungia bendros pastangos gintis nuo piratų pavojaus. Pasiruošimas didelis, ypač iš laivo, sužaloto,

Gyvybės eliksyras (humoras)

Julija Cijūnėlienė

Nieks nenorime pasenti,
Nei pražilt, nei sustorėt.
Norime linksmai gyventi
Ir mylėt, mylėt, mylėt...
Mokslo žmonės vis galvoja,
Prakaituoja, kombinuoja,
Kaip išrast tokius vaistus,
Kad ilgiau gyvent' žmogus.
Visi trokštam to, galvojam,
Apie tai seniai svajojam,
Manom, jeigu tai įvyktų,
Visos bėdos mus paliktų.
Bet iš tikro nežinau,
Ar tada būtų geriau.
Na, sakykim, vieną dieną
Mes išgirstame naujieną:
"Štai gyvybės eliksyrą
Jau išrado gudrūs vyrai!
Dabar amžinai gyvensim,
Nebemirsim, nebesensim.
Nereikės mums daktarų,
Nei graborių, nei kapų.
Tai bent amžius, tai gadynė,
Prasidės laikai auksiniai!"
Tai atrodytų gerai,
Bet iš tikro būt blogai.
Metų tūkstančiai riedės,
Ir žmonių tiek padaugės,
Tikros bėdos prasidės.
Vietos žemėj nebebus,
Ir kitaip gyvens žmogus.
Žemė bus pilna namų,
Didelių, aukštų, mandrų.
Aukštų tūkstančius turės,
Nebus medžių nei žolės.
Nebus žemėj gyvulių,
Nebus jūrose žuvų.
Suvalgyta viskas bus,
Jokio gyvio nebeliks
Mūsų provaikių anūkams.
Apie karves ir kiaules
Seks tik pasakas senas.
Jie tikėti nenorės,
Kad žmonija praeities
Valgė gyvulius, paukščius,
Žuvis, vėžius ir grybus,
Kad daržoves jie augino,
Kažkokias gėles sodino,
Kad po žemę važinėjo
Ir kelius jie čia turėjo,
Kad ant žemės upės buvo,
Kurios jau seniai išdžiūvo.
Vien tabletėm jie gyvens,
Nebus maisto nei vandens,
Nei konjako, net nei vyno,
Nebus nė šampano gryno,
Nebus skačiaus nei alaus,
Vietoj jų tabletes gaus.
Baliai bus tokie nuobodūs,
Nebus 7-up nei sodos,
Nei lietuviškų paršiukų,
Zuikių, rolmopsų, šrimsiukų.
Nebus kugelio, dešrų, —
Pagalvoti net baisu!
Na, bet čia tai dar niekai,
Pagalvokite gerai
Apie šitokią problemą:
Kai tūkstančius metų būsim pragyvenę,
Bet jausimės jauni ir nepasenę,
Vaikų kelis tūkstančius turėsim,
Anūkus kompiūteriais skaičiuoti tegalėsim,
Visur būsim buvę,
Visko būsim matę,
Prie žmonos ir vyro
Taip būsim pripratę,
Kad ir pagalvoti
Negražiai atrodo —
Tada balsu šauksim:
"Labai nusibodo!"

---

bet nenuskendusio, atsigabenus daug parako ir ginklų. Sudaroma klastinga duobė, nuo kalno riedančių sienojų stirta, iš kokoso riešutų su triukšmu sprogstančios bombos ir t.t. Tuo jie stipriai ginasi prieš užpuolusius piratus, kol juos išvaduoja, pagalbą sumobilizavęs, atrastos mergaitės dėdė.

Filmas švarus, intriguojantis, nenuobodus, turi gražių vaizdų, sudomins ir vaikus, ir suaugusius, ryški tėvų ir vaikų meilė. Rekomenduotinas pamatyti.

Vaidina E. Ludwig, Th. Mitchell, E. Best, Fr. Bartholomew, T. Holt, T. Kilbourn.

Juozas Prunskis

O kitos problemos
Bus kaip ir šiandieną,
Ir kalbant girdėsim
Kūmutę ne vieną:
"Šių laikų jaunimas,
Baisu apsakyti —
Šimtą metų vos suėjo,
Ir rūkyti jau pradėjo!
Šoka šokius jie po du,
Susiglaudę abudu.
Be barzdų jie, be plaukų,
Pažiūrėti net šlykštu.
O žiūrėk, kaip jie važiuoja,
Kaip raketas jie vairuoja!
Lekia, dumia ir nežiūri,
Kad numušt gali mėnulį.
Jau, sakau, pasaulio galas!
Kas šiandien ant žemės daros!
Tas jaunimas tai tikra
Mūsų šių dienų bėda.
Turiu vieną aš dukrelę,
Ištekėti ji negali.
Tūkstantį metų suėjus,
Dar nė karto netekėjus.
Jeigu čia neištekės,
Ją į Marsą siųst reikės.
O svarbiausia problema —
Tai mano vyro mama.
Kartą ji pas mus atvyko,
Ir, tur būt, jai čia patiko.
Jau aštuoni šimtai metų
Prie namų ji taip priprato,
Kad atgal ir nevažiuoja,
Nors aš verkiu, aimanuoju.
Kad seniau, tai gautų galą,
Bet dabar tegul ji bala
Tą gyvybės eleksyrą,
Išrastą gudriųjų vyrų! . . .

D. Stončiūtė **Ofortas — 1973**

Trumpai iš visur

• *Dainininkė Pearl Bailey* apsisprendė mesti sėkmingą teatro karjerą ir daugiau pasišvęsti Dievo tarnybai: dainuoti ligoninėse, mokyklose, provincijoje, gal kur Jungtinių Tautų tarnyboje. Ji yra labai religinga ir po 40 darbo metų scenoje nori Dievo dovaną — balsą pašvęsti artimo meilės labui.

• *JAV katalikų labdara* pirmą kartą savo prezidentu išrinko negrą Rashey Moten, uoliai dirbusį Kansas City - St. Joseph, Misouri, vyskupijos labdaroje. Jis yra baigęs Kansas universitetą, buvęs vyskupijos sielovados tarybos prezidentas.

• *Žurnalo "Sacred Music"* redaktorium paskirtas prel. R. J. Schuler, turįs muzikologijos doktoratą, dėstęs muziką Šv. Tomo kolegijoje St. Paul.

• *Daugiau kaip 2.000 protestantų* evangelikų kunigų ir pasauliečių, suvažiavusių į kongresą St. Louis mieste, priėmė rezoliuciją, pasmerkiančią negimusių kūdikių žudymą.

• *Motiną Teresę*, iš Albanijos kilusią artimo meilės apaštalę, kuri pasišventusi ne-

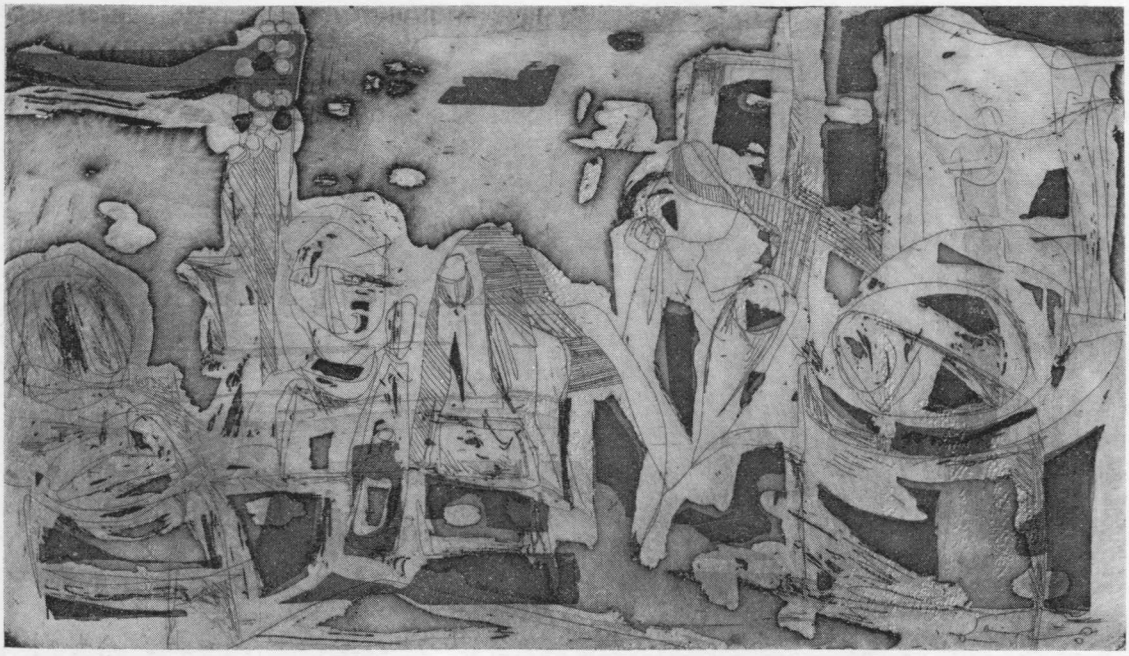

Danguolė Stončiūtė **Ofortas — 1975**

turtingiausių mirštančiųjų globai ir kurios darbuotės centras dabar yra Kalkutoje, Indijoje, specialiai pagerbė Washingtone, Nekalto Prasidėjimo šventovėje, kur buvo paminėta 25 m. sukaktis jos įsteigtos organizacijos, kurios narės pasišvenčia visų atmestų neturtingiausių mirštančiųjų globai.

• *Mokyklų administravimo išlaidas* ištyrusi amerikiečių organizacija Illinois Public Action Council paskelbė, kad, jeigu valdinės mokyklos būtų taip taupios savo administracijos išlaidomis, kaip yra taupios katalikų mokyklos, tai Illinois valstybėje per metus sutaupytų 30,5 mil. dol. Čikagoje katalikų mokyklose administravimo išlaidų vienam vaikui tenka 4,10 dol., o valdinėse mokyklose 25,78 dol.

• *Tarptautinis Katalikų spaudos sąjungos* suvažiavimas įvyks Strassburge, Prancūzijoje, kovo 25-28 d.

• *Prancūzijos vyskupai* savo konferencijoje nutarė pasiūlyti, kad būtų sutrumpintos darbininkų darbo valandos, padidintos senatvės pensijos, paankstinta amžiaus riba pensijai gauti, kad būtų teikiama parama motinoms, besirūpinančioms vaikų auklėjimu.

• *Prancūzijoje* veikiantis sąjūdis dvasiniams pašaukimams ugdyti turi per 50.000 narių.

• *Didžiulis 6 tomų veikalas* apie buvusias ir esamas katalikų ir nekatalikų vienuolijas, išryškinant ir vienuolinio gyvenimo pagrindus, yra leidžiamas Pauliečių vienuolių leidyklos Romoje. Veikalą ruošė daugiau kaip 300 katalikų ir nekatalikų mokslininkų, pasauliečių ir kunigų.

• *Kovodama prieš girtavimą* Indijos vyriausybė uždraudė skelbimus, turinčius ryšio su gėrimu, uždraudė svaigalų parduotuves mokyklų ir bažnyčių rajone, gėrimų vietos turi būti uždarytos tomis dienomis kai darbininkams išmokamas atlyginimas; uždrausta gerti viešbučiuose, klubuose, restoranuose ar viešuose pobūviuose, pvz. vestuvėse.

• *Prokomunistinė Laoso vyriausybė* ištrėmė du katalikų vyskupus ir 30 kunigų. Misijonieriai buvo Laose išplėtę socialinę veiklą: įsteigę daug medicinos centrų raupsuotiems ir kitiems ligoniams gydyti, vadovavo mokykloms, rūpinosi gyventojų socialiniu aptarnavimu.

• *Aklųjų kongresas* Šv. Metų proga įvy-

ko Romoje. Dalyvavo per 1.500 aklųjų. Svarstė religinius ir savo invalidumo klausimus.

• *Kanados anglikonai vyskupai* nusprendė nuo 1976 m. lapkr. 1 d. ir moteris šventinti savo kunigais.

• *Bolivijos katalikų* radijo stočiai, kuri buvo uždaryta 10 mėnesių, dabar vėl leista veikti.

• *Prezidentas Fordas* išreiškė padėką JAV Katalikų konferencijai už didelį pasidarbavimą, įkurdinant Pietų Azijos pabėgėlius.

• *Du šimtai kunigų,* buvusių Dachau stovyklos kalinių, minėdami savo išlaisvinimo 30-tas metines, Šv. Metų proga nuvyko į Romą ir buvo priimti Pauliaus VI, kuris jautriai priminė jų kančias.

• *Liurde,* dalyvaudama ligonių procesijoje, vežama specialioje kėdėje, pagijo nuo gimimo paraližuota 20 m. mergaitė Annick Theurqueville, prancūzė iš Normandijos. Jos išgijimą matė apie 50 procesijoje dalyvavusių gydytojų. Ją globoję gydytojai aiškina, kad gimstant jai kurį laiką trūko deguonies, todėl ji buvo nuo gimimo paraližuota. Jos išgijimą tiria Liurdo gydytojų komisija.

• *Liublino katalikų universitete* pradedant 75-sius akademinius metus iškilmėse dalyvavo ne tik bažnytinė vadovybė, bet ir valstybės atstovai. Universitetas turi 2.350 studentų.

• Austrijos įmonėse dirba apie 170.000 jugoslavų darbininkų, kurių pusė yra katalikai. Jau 105 vietovėse jiems gimtąja kalba aukojamos šv. mišios.

• *JAV-se mažėja kunigų.* Wisconsin universiteto prof. dr. R. A. Schoenherr surinktais duomenimis, per 10 m. katalikų kunigų skaičius JAV-se sumažėjo 13%. Jeigu taip ir toliau mažės, tai 2019 m. JAV-se kunigų bus 50% mažiau. Sumažėjimas iki šiol vyko taip: per metus apie 1,4% pasitraukia iš kunigystės, 1,2% išeina pensijon, 1,7% išmiršta, naujai įšventinama 2,4%, klierikų sumažėja kasmet 1,3%. Mažėjant pašaukimams, susidaro pavojus ir lietuviškoms parapijoms išeivijoje.

• *Religinių tyrimų sąjunga* įteikė prašymą JAV statistikos biurui, kad 1980 m. gyventojų surašinėjimo metu būtų klausiama, ar pilietis priklauso kuriai Bažnyčiai.

• *Čilės katalikų vyskupai* paskelbė bendrą raštą, kuriuo ragina įvesti krašte daugiau socialinio teisingumo ir pravesti reikiamas reformas.

• *Vidutinės šeimos pajamos* JAV-se pagal National Opinion Research Center, veikiantį prie Čikagos universiteto, tyrimus yra: žydų 13.340 dol. metams, airių katalikų 12.426 dol., italų katalikų 11.748, vokiečių katalikų 11.332, lenkų katalikų 11.298, episkopalų 11.032, anglosaksų protestantų 10.354, vokiečių protestantų 9.702, baptistų 8,693, negrų 7,114 dol.

• *Berniukų farmos* Sky Ranch įkūrėjas Montanoje kun. D. Murray, 55 m., žuvo lėktuvo nelaimėje.

• *Nauju JAV kanonistų* (bažnytinės teisės specialistų) draugijos pirmininku išrinktas kun. B. Griffin iš Portlando, Oregon.

• *Meno institutą* įsteigė Washingtono, D.C., arkivyskupija, siekdama atstatyti "tradicinį ryšį tarp Bažnyčios ir meno". Tas institutas rūpinsis stipendijomis meno studijoms, duos meno klausimais patarimus mokykloms, ruoš parodas.

• *Jungtiniame katalikų ir liuteronų* teologų pasitarime Washingtone sudaryta komisija paruošti bendrą tekstą, apimantį abiejų tikybų pagrindinius mokslo dėsnius, kurių skirtingas supratimas ligi šiol abi šias tikybas labiausiai skyrė.

• *Užsienio misijose* dirbančių JAV misijonierių skaičius yra truputį sumažėjęs, dabar jų yra 7.148.

• *JAV kongrese* dabar katalikų yra daugiau, kaip bet kurios kitos tikybos žmonių.

• *Vienoje,* Austrijos sostinėje, nuo 1940 m. veikiančius teologijos kursus yra baigę 20.000 katalikų iš 27 kraštų.

• *Naujo popiežiaus rinkimuose* tedalyvaus tik kardinolai. Popiežius PauliusVI atmetė siūlymą, kad dalyvautų ir tam tikras vyskupų skaičius. Kardinolai, sulaukę 80 m., nustoja teisės dalyvauti popiežiaus rinkimuose.

"LAIŠKŲ LIETUVIAMS" METINĖ ŠVENTĖ — KONCERTAS

Šiais metais mūsų metinė šventė bus vasario mėn. 22 d., sekmadienį, 4 val. po pietų Jaunimo Centre. Meninę programą atliks Jaunimo Centro choras "Audra", Jaunimo Centro studentų tautinių šokių ansamblis ir tautinių šokių grupė "Žilvitis". Prieš meninę programą bus įteiktos premijos konkurso laimėtojams. Po programos — vaišės kavinėje.

ATSIŲSTA PAMINĖTI

LIETUVIŲ KATALIKŲ BAŽNYČIOS KRONIKA, II dalis. Išleido L.K. Religinės Šalpos rėmėjai 1975 m. Viršelis ir iliustracijos — Ses. Mercedes. 414 psl., kaina: minkštais viršeliais — 3,50 dol., kietais — 5 dol.

JŪRINIS SKAUTAVIMAS. Paruošė Bronius Juodelis. Išleido L.S. Brolija ir L.S. Seserija 1975 m. 240 psl., kaina nepažymėta.

PASAULIO LIETUVIŲ KATALIKŲ ŽINYNAS. Redagavo kun. K. Pugevičius. Išleido L.R. Katalikų Kunigų Vienybė 1975 m. Tai labai naudingas leidinys, tik gaila, kad palikta gana daug korektūros klaidų.

V. Karosas. NAUJAS RELIGINĖS KOVOS FRONTAS. Išleido Tiesos Mylėtojų kuopelė 1975 m.

DAINAVA 1955—1975. ALRK Jaunimo Dainavos stovyklos leidinys 1975 m. Redaktorius — Vacys Rociūnas. Gausiai iliustruota Dainavos stovyklavietės veiklos apžvalga.

STUDENTIJA IR LIETUVIŠKOJI SPAUDA

Studentas Jonas Vytautas Dunčia Michigan-Dearborn universitete įsteigė lietuvių studentų skyrių. Universiteto vadovybė davė ju veiklai kambarį ir piniginę paramą, už kurią užsisakyta 15 lietuviškų laikraščių ir žurnalų. Tai yra gražus pavyzdys ir kituose universitetuose studijuojantiems lietuviams.

"ATEITIES" ŽURNALAS SKELBIA KONKURSĄ JAUNIMUI

Savo 65 m. sukakties proga "Ateities" žurnalas skelbia konkursą jaunimui. Redakcija vertins visus nuo 1975 m. lapkričio mėn. iki 1976 m. rugsėjo mėn. žurnalui atsiųstus straipsnius, apsakymus, poezijos kūrinius, veiklos aprašymus, fotografijas. Kiekvienos srities geriausiai įvertinto darbo autoriui, atskirai studentui, atskirai moksleiviui, bus paskirta 50 dol. premija. II ir III vietų laimėtojai gaus nemokamai "Ateities" prenumeratą.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Nijolė Užubalienė, Danutė Vakarė, Gediminas Vakaris. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Viršelis ir skyrių vinjetės — Jūratės Eidukaitės-Okura. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, Ill. 60636. Telef. 737-8400. Spaustuvė — Immaculata Press, Putnam, Conn. 06260. Metinė prenumerata — 6 dol., atskiras numeris — 60 centų.